

Na 2. strani:

AGRA

Na 3. strani:

LJUDJE
iz davnine

Na 8. strani:

ČEŠKA —
dežela spominov

Na 9. strani:

MED dvema
stoloma

Kronika neke noči

Nesreče na cestah so danes tako vsakdanja stvar, da nas niti kaj prida ne ganejo več, razen če gre za nekoga, ki ga poznamo, ki je naš bližnji, s katerim smo v sorodu, s katerim smo bili še skupaj pred dnevom, včeraj, pred eno uro. Črna karta v Nedeljskem dnevniku je postala tako vsakdanja kot horoskop, ki ga vsakdo prebere pa pozabi; poročila o nesrečah naj bi bila senzacija, pa niso, ker so suha, nečloveška, že preveč vsakdanja. Vzroki nesreč, ki pišejo te kronike, so znani, šaj poznamo statistike, suhe številke, nečloveške. O vzrokih pa premalo razmišljamo. Miličniki več razmišljajo o njih, po službeni dolžnosti in zato, ker bolje poznajo posledice, ki jih na cestah beležijo vsak dan, ki jih videvajo vsako uro, na vsakem kilometru, ob vsakem vremenu.

Ni lahko delo prometnih miličnikov. Kdor to delo malce podrobneje spozna, bo to brez pomisleka potrdil. Kdor pa vidi miličnika le na motorju ali v plavem fičku kot nujno zlo na cesti, ki ga lahko osuši za nekaj tisočakov, ta vidi le majhen del resnice, le majhen del njihovega dela, njihovih nalog; le lepšo stran medalje. Pri prometu, kakršen je danes pri nas, in pri takšni discipliniranosti voznikov motornih vozil, kakršno videvamo vsak dan, je prometnih miličnikov premalo, so kazni premajhne. O novem zakonu zdaj samo še govorimo, vsi pa vemo, da je star zakon zastarel, da ne ustreza več današnjemu nivoju razvoja motorizacije.

Prejšnjo soboto zvečer (25. julija) sva s fotoreporterjem prisostvovala nočni akciji dveh prometnih miličnikov. Dva fiata tisoč sto sta štartala zvečer ob 21. uri iz Kranja v smeri proti Skofji Loki. Cilj: Selška in Poljsanska dolina. Namen: videti, kako je tamkaj s prometom ponoči, kakšna je discipliniranost voznikov, kakšna tehnična opremljenost vozil. Kroniko te noči naj zabeleži ta reportaža!

21,35 — Stara Loka; z modro utripajočo lučjo ustavimo fička, ki vozi nasproti. Ker noče počakati, obrnemo in ga kmalu dohitimo. Registracija KR 52-76. Izgovarja se, da je mislil, da plavi tisoč sto ustavlja nas, ki smo vozili za njim. Kontrola luči, ki niso v redu. Ker ni imel še varnostnega trikotnika, plača kazen 1000 din.

V tem času pripelje v smeri proti Loki mercedes 170 SD KR 55-63. Vidimo, da precej daleč od nas ustavlja. Iz njega izstopita dve dekleti, potem pa pripelje do nas. Na prednjem sedežu je poleg šoferja sedel še odrasli moški in dva otroka, zadaj pa dve ženski. Ker je imel v avtu preveč ljudi, je plačal kazen 1000 dinarjev.

22,10 — Železniki: ustavimo mopedista, pregledamo dokumente in luči. Vse v redu — miličnik mu zaželi srečno vožnjo.

22,20 — Selca; v tovornjaku z registracijo KR 53-55 se razen treh ljudi v kabini pelje zadaj 12 ljudi. V prometnem dovoljenju preberemo, da je avto registriran le za tri ljudi; dovoljenja za prevoz oseb šofer nima. Izgovarja se, da je bila vožnja nujna, da je prvič v tem avtu; Plača 1000 din kazni.

22,40 — Stara loka: volkswagen KR 47-76 nima prednje desne luči; tudi luč, ki osvetljuje

(Nadaljevanje na 10. strani)

Jaz sem Xerxes, veliki kralj, kralj kraljev, kralj dežele, v kateri živi mnogo ljudstev, kralj velike in prostrane dežele je dal vklesati v skalo perzijski vladar Kserks.

Darius, eden njegovih naslednikov, je bil bolj homerski, imel je več smisla za poezijo in fantazijo. »To je moje kraljestvo... dežela hrabrih ljudi in lepih konj« — pravi v svojih ediktih. »Naj Ahuramazda čuva za vselej jih pod svojo zaščito.«

Indijski vladar Shah Jahan ni sanjal ne o belih konjih niti o divjih mustangih, tudi na to ni mislil, kako bi razširil svoje kraljestvo. Mislil je le na lepo ženo, ki je tako zgodaj zatisnila svoje mandljeve oči. Njene smrti ni mogel nikoli preboleti.

Zgraditi ji je dal grobnico, kakršne niso imeli niti faraoni — iz čistega marmorja. V tej ležita drug poleg drugega on in njegova ljubljena Mumtaz-i-Mahal.

Zve dan se vali cela reka ljudi proti Tadžu. Prišli so z rikšami, tongami, starimi Fordi, kmetje iz okolice pa so se pripeljali na svojih dolgih vozovih. Zadnja koleša so škripaje zavijala sem in tja. Tudi vola nista niti za trenutek vlekla vstric. Vlekla sta kot bi bila to njihova zadnja pot, okrog vratu pa sta imela velik venec iz svetlorumenih rož.

Procesija za procesijo se vali po črni asfaltni cesti. Vroče je, niti en žitni klas še ni zatrepetal. Tisoči in tisoči se pomikajo proti velikemu mavzoleju — vso Indijo sem imel pred očmi.

Revna je, vendar je v njenih žilah zlahatna kri. Še vsakega je fascinirala, tudi kralje in cesarje. Doživeti so hoteli nekaj velikega. Vsi bi želeli videti Indijo, pol sveta. Edina dežela, ki

Tadž — božja pot? Koliko preprostih ljudi sem videl tisti dan. Vse življenje so morali zbirati rupije. Pred fasado iz belega marmorja so nekateri doživeli vso svojo čudno življenjsko pot. Pravijo, da odkrijejo v zadnjih trenutkih pred smrtjo vsi svoj obraz. Morda so zdaj razumeli, kar prej niso doumeli. Širili so roke, dvigali glave k soncu, recitirali so svete pesmi. Velika, lepa si zemlja, ki si nas rodila — je sijalo iz njihovih oči.

Mnogi so prepotovali Indijo od severa do juga, od morja do morja. Iskali so jo ob Gangesu, pod Himalajo, na božjih poteh, doživeli so monsune in tajfune, v Rajastanu so divjali peščeni viharji. Nekateri so že potovali po rdeči zemlji Dekana, iskali so Indijo v krajih, ki jih omenjajo veliki indijski epi, šli so od vasi do vasi, molili so na razpokanih poljih Uttar Pradesha. Doživeti so hoteli tisočletno tragedijo — Azija je še vedno velika tragedija. Po dolgih romanjih in razočaranjih so odkrili Indijo v Agri. Zdaj hodijo sem vsako leto.

Vsak musliman mora enkrat v življenju v Meko, na grob preroka. Vsak pravoverni tibetanski budist mora v Lhaso, kjer živi Dalai Lama, reinkarnacija Bude. Vsak Indijec, vsak, katerikoli vere že je, želi obiskati Taj Mahal — simbol večne ljubezni, najlepši spomenik muslimanske, mughalske Indije.

V Indiji vlada toleranca. Hindujski obiskujejo svetišča džainov — džainizem se je pojavil približno takrat ko budizem. Sikhi hodijo v mošeje muslimanov — Indija je sprejela v svoj panteon tudi tuje bogove. Le tri religije Orienta: judaizem, krščanstvo in islam, priznavajo enega samega boga — monoteizem.

lepa, tako lepa, da zaradi tega sploh ni zanimiva.

Čas mu ni vzel prav nič, marmor se stalno čisti in pere. Ves čas se mi je zdelo kot da bi zidarji šele včeraj pospravili svoja stojala.

Tak hram vzhodnjaške lepote in ljubezni bi si lahko omislil tudi stari Ibn Saud — če bi imel samo eno ženo — Hyderabadski nizam pa Hearst, kralj ameriškega tiska, postaviti bi si ga najbrže dal v bližini indijskega jezera Tahoe, v gorah Sierra Nevade. Naročil bi ga lahko tudi Getty, ameriški petrolejski kralj. Ali ne žrtvujejo nekateri Američani astronomske vsote za platna francoskih slikarjev iz XIX. stoletja!

Vendar — Tadž je velika umetnina, je visoka pesem v kamnu. Le titani bi lahko zgradili kaj monumentalnejšega. Toda titani ne žive več.

Mughal gardens! Tisti dan sem si ogledal tudi vrtove pri Agri. Kakšna fantazija, kakšna razkošna orientalska inscenacija! Kako so morali uživati muslimanski vladarji v svojih vrtovih. Rdeče rože sredi razbeljene indijske ravnine — saj to je bila prava podoba raja!

Stari vrtarji Indije so bili zares mojstri svojega poklica. Morali so znati zadovoljiti kaprice svojih gospodarjev in njihovih še kapricioznejših žena.

Kdo je že trdil, da so najlepši! Meni so bili versaillski bolj všeč. Ni vsa lepota v eksotiki, ni vse zlato, kar se sveti. Fantazija meji v Indiji marsikje že na pravo anarhijo.

Ti mughalski vrtovi — vedno pomislim na kače (ki jih v Indiji sploh nisem videl), na nesrečne princeze: kljub vsemu razkošju, so se tako dolgočasile. Čakale so na prince, če tega ni bilo, pa na smrt za zidovi.

Lepi so vrtovi Italije. Kdo še ni slišal za Frascati, za vrtove Villa d'Este. Pakistanski predsednik Ayub Khan prireja vsako leto velik sprejem na vrtu Shalimar pri Lahoru. Nepal je v bistvu en sam nacionalni park. Ceylon je velika vrtnica sredi Indijskega oceana, perzijski pesniki so opevali rdeče vino iz Siraza, arabske pravljice govore o bagdaski roži, Japonci o krizantemah in češnjem cvetu, na Holandskem pa goje tulipane.

Vsaka dežela ima svoj stil, sicer bi bil svet tako dolgočasen. Kdo bi sploh potoval, če bi bilo povsod enako!

V Babylonu so bili visocci vrtovi, po njih se je sprehajala lepa Semiramis, medijska princesa Shamuramat; prevroče ji je bilo v Babylu, zato so ji napravili vrt kar na vrhu visoke terase Bengalski vrtovi so polni melanholije. Približal so mi britanske guvernerje pa njihove ladies v zgodnjih jutranjih urah so jahale na konjih po parkih. Tropski dež tolče po verandah, vroče sonce topi asfalt, velike plezalke se pno po drevesih, spuščajo se v elegantnih spiralah na zemljo. Domačini v visokih rdečih turbanih ču vajo te vrtove.

Cele ure sem hodil po parkih Kalkute, videl sem prelepe nasade, na nekaterih pa bi lahko tudi petelini zapeli nagrobno pesem. Ne verj zakaj, stari, zanemarjeni vrtovi, kjer je rasle vse vprek, so mi bili tako všeč. Spominjali se me na stare francoske kurtizane. Lep vrt — najedel sem se jih na Ceylonu.

Spet sem pred Akbarjevo trdnjavo. Kakor kakšna bojna ladja je. Velika svinga molče že petsto let. Še dvizni most, še velika kapija — in bil sem v trdnjavi največjega muslimanskega vladarja Indije. Le Radžputi so se lahko merili z njimi, Radžputi pa so živeli v Džajpuru, mestu iz rdeče opeke.

Bele kupole so štrlele v zrak, ko sem stopil na veliki cortile. Sredi prostrane ploščadi so se svetili rahlo zašiljeni kioski.

Trdnjava ali mošeja? Velike indijske trdnjave so kakor moskovski Kremelj ali carigradski Serai. Tu je bil harem, tu so bila najvažnejša ministrstva, kraljeva suita, garda, tu so živeli tudi talci — veliko taborišče.

Tudi mošeje ni manjkalo, vladar je posebej vrhovno prosvetno in cerkveno oblast — cezarpapizem. Islam je ta sistem še posebno razvil.

To je bila najlepša trdnjava, kar sem jih videl v Aziji in videl sem jih nekaj. Od Carigrada do Gwaliora v centralni Indiji — same imenitne trdnjave. Morali bi jih videti!

(Nadaljevanje na 4. strani)

Aggra

bi jo res želel videti, je Indija. Amerika me ne zanima — kolikokrat sem slišal to. Indija — kaj Amerikal!

Meni je bila všeč Indija. Zame je bila in je še velika ciganska dežela, knjiga tisočletij. Kjerkoli jo odpreš, je zanimiva, vse življenje bi jo lahko bral, nato bi jo lahko začel spet znova. To je dežela velikih dimenzij in globin.

Prišli so z vseh strani Indije. Prišli so, da bi tu, sredi velike Gangeške ravnine, doživeli iluzijo absolutne lepote, nesmrtno ljubezni. Zato, da bi odkrili svoj obraz v smaragdnozelenih vodah umetnega jezera, vkovanega v bel marmor.

V Italiji gredo mladi pari v Rim, v Mehiki v Guadalajaro, v Španiji v Seviljo, pri nas v Dubrovnik, v Indiji pa romajo v — Tadž.

V Tuniziji morate videti Kairouan, v Maroku Fez, v Libanonu Baalbek, v Siriji Palmyro, v Egiptu Luksor in Karnak, v Indiji pa Agro. Od tu pa morate zamišljeni po poljih in travnikih do velikega mavzoleja. Potovati morate ko apostoli. Le kdor živi kot vsi Indijci, lahko razume to deželo. Kdor potuje kot maharadža...

Dan je bil zelo lep. Yamuna je tekla mirno sredi prodnate struge. Zelena voda je dihala ko vila v prebujajočem se gozdu, velika ravnina se je izgubljala na vse strani. Od Agre sem videl le nekaj streh.

Še arkade, še nekaj korakov po fini, skrbno porezani travi, vrsta visokih dreves — in bil sem pred mavzolejem. Ves Tadž je bil pred menoj. Vsa veličastna fasada z bazenom, minareti, portalom, stopniščem — kakšna slika!

Postal sem. Tu se ustavi vsak, vsi si prizadevajo, da bi doživeli veliki trenutek. Vse meso izgubiš, postaneš duh, ki kot kak svetl indijski Hamlet kroži in blodi po sveti indijski zemlji. Zelenomodra kupola se je lesketala v mlečnem soncu, obdajale so jo štiri manjše čebule, štirje vitki minareti so štrleli v zrak. Zastrta svetloba je diskretno prodirala v veliko ladjo, prebijala se je skozi dvojno mrežo preluknjanega marmorja. Tudi bogovi bi lahko razmišljali v tej vzvišeni atmosferi.

Mughali, vladarji muslimanske ere, so se hoteli ovekovečiti v indijski zgodovini: v Jaipuru so zgradili Hawa Palace, »palačo vetrov«. Med Agro in Delhijem štrli v nebo cela vrsta imenitnih trdnjav v indijsko-perzijsko-saracenskem stilu — kaj so rimski gradovi proti njim! Zgraditi so si dali razkošne dvorce — kakor Ludovik XIV., »le roi soleil«, v Franciji. Na dvorcih so se zbirali pesniki in umetniki, govorili pa so med seboj po perzijsko. To je bil takrat jezik »višje družbe«. Tudi Indija je hotela imeti svoj Versailles, svoj Schönbrun, svoj Sans Souci.

Marmor, bel ko labodji vrat, tihe ciprese, mistika hrepeneče ljubezni, iluzija skrivnostne atmosfere — to je Tadž.

Toda je veliki spomenik nesmrtno ljubezni, res olimpijski spomenik indijske umetnosti, Parnas mughalske arhitekture? Niti Indijci sami ne trdijo tega. Vseeno so ponosni nanj, za vse piramide ga ne bi zamenjali — o denarju pa raje ne govorimo.

Od Delhija do Madrasa, Kalkute in Bombaya so palače, ki so po vseh estetskih kanonih večje, monumentalnejše, v podrobnostih pa popolnejše od Tadža. Tu ni niti grandioznosti egiptovskih piramid niti mistike srednjeveških katedral niti veličine starih perzijskih kraljevskih palač v Persepolisu. — Grobnice perzijskih vladarjev so bile skromne.

Nekateri delajo iz Tadža mit, božansko legendo. Pri tem opozarjajo na kompozicijo, sorazmerje, kak smisel za dimenzijo — ponavljajo.

Tadž je na meji med popolnim kičem in še popolnejšo umetnostjo, to je fantastična transfiguracija človeških hrepenežev v kamen — govore drugi. Linije absolutne pravilnosti meje tu že na idealno geometrijsko rešitev.

To je delo genialnih matematikov — je ugotovil neki obiskovalec v knjigi vtisov. Kronika pravi, da je bila to kolektivna tvorba najboljših umetnikov iz Turčije, Irana in Hindustana.

Drugi pa pišejo: ko bi bilo vsaj kje kaj patine, kaj opraskanega. Kakor ženska je, ki je

(Nadaljevanje in konec)

Neznatna svetloba v koči je bila dovolj, da sem razvoljal veliko majhnih problemov andske arheologije. Opazoval sem ženske iz plemena Chipayev in njihove lasé. Bili so prav tako urejeni kot tisti, ki smo jih videli na mumijah. Njihove rjave obleke ter beli in črni pasovi so me močno spominjali na tiste, ki smo jih pred nekaj dnevi izkopalni na grobišču chullpasov v pokrajini Huachacalla. Celo nagubano blago, ki so ga ženske nosile na glavi, sem srečal že na vrčih iz inkovske dobe. Miniaturni bronasti kipci so rožljali v njihovih laseh, spletenih v kite. To so bile antične umetnine, ki so jih Chipayi prilagodili lastni uporabi. Bile so na moč podobne kipcem, ki so jih našli v razvalinah Tiahuanaco, skrivnostnega mesta ob jezeru Titicaca, ki je bilo kup razvalin že takrat, ko je Kolumb odkril Ameriko.

Zdelo se mi je, da so se vsi predmeti okrog mene osvobodili arheološke preteklosti. Celo kretnje so ostale nespremenjene; chicho — pivo, pripravljeno iz koruze, so mi postregli v dveh čašah. Tako so delali že Inki. Neki španski kronikar mi je pozneje razložil izvor tega običaja: »Zaradi vljudnosti in pravil lepega vedenja so gostu, ki je prišel na dvor, ponudili vedno dve čaši, eno zanj, drugo pa za tistega, kateremu jo je gost želel ponuditi.« Gost je nato nekaj pijače razlil po tleh, na čast bogovom.

Chipayi kljubujejo negostoljubni pokrajini s svojo spretnostjo in težkim delom. Preko ravne pokrajine so izkopalni zamotan sistem majhnih kanalov, ki jih namakajo vode Ria Llauca, ki teče zahodno od njihovega področja. V času deževja, ko reka močno naraste, povzročijo umetno poplavo, ki z nanešenim blatom pognoji pro-

Celo kretnje so ostale nespremenjene. Preden popijejo pijačo, jo nekaj razlijejo po tleh na čast bogovom.

stva, naj pošljejo vodo, da bo oplodila pesek. Vrstijo se ceremonije in obredni plesi, ki so se od svojega izvora nekje v daljni preteklosti do danes prav toliko spremenili kot modro andsko pogorje.

dramijo brezbrizne ljudi, da zaplešejo. Ples spremlja kričanje in globoka molitev. Potem se usedejo k skupnemu obedu, pojedjo meso darovanih živali, popijejo toliko, da ne vedo zase in plešejo, dokler popolnoma izčrpani ne popadajo po tleh.

V pustnem času obesijo na cerkveni stolp ogromno sadja in sira, ki predstavlja zaželeno plodnost, plesalci nosijo svežnje zelene trave, kite rjavih jajc, mrtve race, nagačene vicuñase in še to in še. Vse to simbolizira plodnost, po kateri Chipayi tako hrepenijo.

Nežnosti ne poznajo

Takrat ko ni praznikov je življenje pusto in monotono. Ljudje se porazgubijo po kočah sredi prostranih pašnikov, kjer čuvajo svoje črede. V njihovi eksistenci ni nič idiličnega. Kosañje in ljubosumnost sta razdelila vas med obedve glavni plemeni; bojujejo se s kamenjem in gorjačami, če jih ne ločita rečna bregova. Kraja vode je največji zločin in vzrok mnogih notranjih sporov. V življenju družine ni veliko nežnosti. Prepiri med možem in ženo so zelo pogosti in se največkrat končajo s pretepom. Vmes posežejo še ženini ali moževi starši in prepri se slabo konča. Nekaj dni po mojem prvem prihodu med Chipaye, sem se pridružil množici, ki je drla proti neki koči. Ko sem vstopil, sem našel žensko, ki je ležala na tleh s široko odprtimi očmi, krčevito spačenim obrazom in oteklim jezikom. Pravkar si je vzela življenje tako, da je z eno roko močno zadržala volneno vrvo okrog svojega vratu, v drugi roki pa je držala otroka. Ljudje so opazovali prizor povsem hladnokrvno. Niti sence usmiljenja ali strahu niso pokazali. Celo starši in sorodniki so buljili v negibno telo, kot da ne bi razumeli, za kaj gre. Nenadoma je neka ženska, kot bi jo nekaj vzpodbudilo, padla na kolena in pričela peti pesem vseh žalujočih. Medtem sem spraševal ljudi okrog sebe, ali bodo zločin preiskali. Povedali so mi, da se je žena ubila zato, da bi mučila svojega moža, s katerim se je sprla npr. zaradi. Morda je upala, da bo po smrti njen duh trpinčil moža, ki je upal govoriti z njo tako surovo.

Še nekaj je v življenju Chipayev, kar preseneča belega človeka — neverjetna umazanost teh ljudi. Debela skorja prahu in maščobe, ki obdaja njihova telesa, se na sklepih lomi. Tudi uši predstavljajo neprijetno »odliko« vsakega Chipaye. Na vsem svetu se lahko samo Tibetanci merijo s Chipayi v umazanosti.

To bedno, umazano, brezbrizno, nepoučeno in nepopisno ubogo ljudstvo je potomec inkovskih dni, velikega naroda, ki je nekoč vladal ogromnemu delu Južne Amerike z mogočnimi armadami in bajnim bogastvom. Chipayi so edini Indijanci, ki še vedno nudijo podobo kmečkega življenja v oddaljenem kotu velikega imperija. Čas je šel mimo njih in se jih skoraj ni dotaknil. Ko bodo okrogle kože Chipayev in krvava žrtvovanja inkovskim bogovom izginila, bodo z njimi izginili tudi zadnji živi ostanki inkovskega imperija.

Priredila: TONCI JALEN

Ludje iz davnine

strano ravan. Tedaj sicer silno revni pašniki zopet oživijo. Domačini spustijo nanje črede suhih ovac, prašičev in lam. Iz ovčjega mleka izdelujejo sir, ki ga s svojimi sosedi zamenjujejo za koko, alkohol, krompir in koruzo.

Čas velikega obilja

Problem, ki povzroča največ skrbi na obrazih Chipayev, je gradnja njihovih domov. Vendar tudi pred tem ne klonejo. Narava jim je odrekla vsako naravno zavetje in jih prikrajšala za vse, s čimer bi mogli postaviti dom. Na njihovi nerodovitni in pustji pokrajini ne raste nobeno drevo. Niti kaktus se noče udomačiti tod. Zemlja je popolnoma neprimerna za izdelovanje opeke. Bistroumnost domačinov pa je tista, ki vedno premaga vse ovire. Podobno kot Eskimi, ki uporabljajo za gradnjo svojih domov ogromne snežne bloke, tako tudi Chipayi izkopljejo ogromne ruše in jih kopicijo eno na drugo v obliki okroglega panja, ki je nenavadno podoben zimskim domovanjem polarnih prebivalcev. Na zidovih iz ruš napravijo potem slamnato streho v obliki kupole; »slama« so polkrožni svežnji tole, grma, ki raste v višjih predelih.

Nekdanji inkovski komunizem še vedno prevladuje v vasi Chipayev. Pašniki pripadajo članom dveh skupnosti, na katere je vas razdeljena. V vasi sami ni nobene privatne lastnine, razen krpe zemlje, na kateri ima posameznik hišo. Neplodno ozemlje, ki ga obdelujejo vsi vaščani, je razdeljeno na dolge pasove, široke po deset metrov, ki jih vsako leto ponovno razdelijo med različne družine.

Januar in februar na bolivijski visoki planoti sta meseca neviht in deževja. Narasle reke preplavljajo peščene planjave in vse področje je naenkrat eno samo močvirje. Trava ozeleni in prične rasti; prašiči pa najdejo boljše hrano v močvirju. Ta dva meseca sta lahko čas največje obilnosti; od njiju je odvisen razcvet, obstoj ali propad. Zgodi pa se, da je dežja malo in da se nevihte ustavljajo nekje na obzorju. Tedaj ni modro nebo nič več prijazno. To je grožnja, ki jo pleme čuti v srcu. Tedaj zavladata tesnoba in strah. Če ne bo dežja nad vasjo Chipayev, pomeni to pogin čred in lakota za ljudi. Možje rotijo svoja poganska božan-

Pri darovanju otopelost izgine

Religija Chipayev je zmes starih andskih verovanj in obredov, pleptenih z nekaterimi katoliškimi elementi. Glavna božanstva so Mati Zemlja, ki jo pogosto zamenjujejo z Devico Marijo in množica duhov — mallku, ki jih predstavljajo kupi ruš v obliki stožcev, zgrajenih na nizki ploščadi v izoliranih in skritih krajih, oddaljenih celo deset milj od vasi. Častijo tudi gorovja na obzorju, reko Llauca in stolp njihove cerkve, ki je vsemogočni fetiš. Tudi skupnost je pod zaščito svetih kamnov — fetišev, ki jim domačini pravijo samiri. Vsaka družina časti svojega duha, ki ga predstavlja nagačena divja mačka ali sokol.

Najvažnejši del obreda, namenjenega božanstvom, je žrtvovanje treh živali, od katerih je odvisen obstanek Chipayev: lame, ovce in prašiča. Vsako žival, okrašeno z volnenimi čopi, pokadijo s kadilom, poškropijo z alkoholom in pokrijejo z listi koke. Šele potem se začne prava ceremonija. Svečenik — yatiri razpara živali grlo. Kri teče iz arterij v skledo, do polovice napolnjena z moko. Ko so skledo polne, jih vržejo proti štirim glavnim stranem neba. To je darilo duhovom, ki vladajo svetu. Ko ti sprejmejo ponudeno darilo, namaže svečenik rušnati stožec s krvjo. Rdeče proge prekrijejo temnorjave madeže, ki so ostali od preteklih obredov.

Žrtvovanje, povezano s krvjo, ni znano samo Chipayem; celo na katoliških križih in kapelah so sledovi krvi, darovane svetnikom. Ko domačin zgradi hišo, žrtvuje ovco in z njeno krvjo poškropi zidove in streho. Ti ljudje darujejo svojim božanstvom tudi neko čudno pijačo — zvarek iz koruznega piva, peres dragocenih ptic, kadila, cvetja, kristalnih zrnec, zmlatih slaščic, mineralnega prahu in listov zlatega ter srebrnega papirja. To so darovali tudi na čast bogu Inkv, le da so namesto listov zlatega in srebrnega papirja, uporabili dragocene vrče, ki so jih poznali že v inkovski dobi. Njihova sedanja domovanja so senca preteklosti — navidezni zakladi, ki dajo slutiti blišč davnega inkovskega imperija.

Težka borba za življenje je napravila iz Chipayev skupne in reveže; toda kadar darujejo kri svojim božanstvom, tedaj izgine vsa njihova običajna otopelost. Zvoki bobnov in flavt pre-

O dedcu, babi in fičku, o Cefizlju in miličniku

Je stala kraj Butal montažna hišica, notri so živeli dedec, baba in fičko in so se prav dobro razumeli s počki in med seboj. Pa ko se jima je pričel dopust, sta se baba in dedec odločila, da se gosposko popejeta na Bled.

Baba ni imela kopalne obleke, zato sta šla in stopila peš po trgovinah, da kupita dvodelno kopalno obleko, kajti za topless je imel dedec premalo smisla, baba preveč špeha.

Gresta, spotoma naletita na grozanskega huligana Cefizlja. Imela pa sta dobro vest, saj nista bila gorenjska gostinca, da bi s cenami pod oblake rinila, in kdor imaš dobro vest, nikogar se ne boj, tudi upokojitve ne! — pa se tudi dedec in baba nista ustrašila huligana, čeprav se je s kolesom po pločniku vozil, nego se je baba zadržala nanj: »Grdavž grdi, da ti ne bi padlo v nepočesano glavo in bi šel in nama ukradel fička in se z njim vozil, kakor tvoje sorte tiči radi delate!»

Odgovori Cefizelj: »Ne poznam vaju, ne vem, kje sta podnajemnika, pa mi tudi ni mar!»

Se zakrega dedec: »Da veš, nisva podnajemnika, nego sva na svojem: hišo imava, z garažo in brez pufa! In kar prva je, preden prideš v Butale. Od pota stoji malo v kraj, to pa nalašč, da s ceste ne mika takih huliganov, kakršni si ti!»

Odgovori Cefizelj: »Modra stal! Vama še davkarija ne bi bila kos! Nemara sta jo celo zaklenila, vajino garažo, preden sta šla z doma?»

Reče baba: »Zaklenila, zaklenila in ne boš našel ključa, huligan grdi, ker sva ga skrila pod okno.»

Jima vošči Cefizelj srečen prehod čez cesto in so šli vsak na svojo stran.

Cefizelj je bil namenjen v Butale poslušat plošče, pa je mimogrede krenil k montažni hišici, kjer dedec in baba nista bila podnajemnika, nego sta bila na svojem, in ki je stala bolj v kraj, da ne bi s ceste vabila huliganov, in je bila garaža trdno zaklenjena, ključ pa je ležal na oknu.

Cefizelj je ključ vzel in pohlevno odklenil vrata, odpeljal fička na dvorišče, lepo čedno garažo spet zaklenil in ključ vrnil na okno in hajdi s sto na uro v Butale! V Butalah se je zabil v telefonski drog.

Ga zapiše miličnik: »Hop, smrkavec, ali te imam? Komu si ukradel avto in se voziš brez vozniškega dovoljenja?»

Kljub temu, da se še ni ca strelja vedno mimo. Prapričela lovska sezona, se tu vo nasprotje lovca je divji lovec ali raupšič, kateri je taktično, praktično, odlično znate po sledečih znakih: podkovan o divjem lovu, o lovskih paragrafih pa ga navadno poučijo na sodišču. Če bi postavili divjega lovca za čuvaja lovskih revirjev, bi bilo divjega lova v trenutku konec. Vse leto je več ali manj lovcem dovoljeno streljati ptice roparice — roparjev seveda ne streljamo, tem-

Se je prestrašil Cefizelj, da so mu zašklepetali zobje kot pisalni stroji na strojepisnem tečaju »šklef, šklef, šklef!« Dejal je: »Le poskusite me prijaviti, pa boste videli hudiča! Imam očeta na položaju, da veste!« Skočil je iz karamboliranega fička in jo ucvrl v stransko ulico.

Miličnik si je mislil: »Fičko mi ne uide. Huligan pa mi je ušel, no, saj je vseeno, bi se pa na sodišču izmuznil, ko imamo tako orokavičene zakone za take prestopke! Še sreča, da je olje kapljalo iz fička: za oljnato sledjo bom šel, videli bomo, kaj da bom videl!«

Stopal je za sledjo in ga je sled peljala k montažni hišici.

Dedec in baba sta bila kmalu dobila, kar sta si želela. V prvi trgovini so jima dali kopalno obleko s preozkim zgornjim delom in pravnškim spodnjim kosom, v drugi trgovini kopalno obleko s pravnškim zgornjim in preozkim spodnjim delom — čisto blažena sta se vračala domov, da se gosposko odpeljeta na Bled.

Prideta h garaži, jo odkleneta — holaj, fička nikjer! Zacvili baba: »O kvaliteta kragujevska, rja, rja ga je snedla z gumami vred!«

Dedca je popadla jeza: »Ti si krival! Vsako nedeljo si silila na izlet, pa naj je cvrlo sonce ali pljuskal dež!«

Je zavpila baba: »Zapravljivec, takšne imaš izgovore? Kdo pa se je pozimi v najhujši čobodri v službo vozil?« in je planila po dedcu.

Tedaj je vstopil miličnik: »Hop!« je dejal in porinil vmes svoj pendrek. »Semkaj pelje prelo olje! Eden je že Dozu na grbi, kdo bi mu rad nprtil še drugega?»

Ker sta dedec in baba gledala kot tele v vrata izvoznega vagona, ju je gnal oba h karamboliranemu fičku — vpričo zvite pločevine naj pride resnica na dan!

Pa sta se obupani dedec in baba silno razveselila zvite pločevine in sta namesto na Bled tekla k mehaniku in na Doz in sta imela dovolj potov in opravkov, da jima je dopust minil hitro in zanimivo, kakor se za dopust spodobi.

Srečal sem prvega lovca

več jih na predlog javnega tožilstva prepuščamo sodišču. Streljati res ni lahko, kakor bi si kdo mislil, jaz sem streljal samo na zajca, pa je vedno teklen mrtev naprej. No še večjo smolo pri streljanju je imel moj sosod Pepe. Ko je med lovskim pohodom srečal medveda, je takoj repetiral svojo flinto ter trikrat ustrelil v medveda. To se pravi dvakrat v medveda, enkrat pa v hlače. Zadnji strel je bil tudi njegova prva lovska trofeja, katero je odpravil šele s štirimimi zavitki plavega radiona.

Seveda pa poleg lovcev na divjačino poznamo še druge lovce, kateri lovijo vse leto, in to: davčna uprava lovi obrtniške davkatve, kreditni lovci lovijo dolžnike, posojilomalci lovijo poroke itd. Poznamo pa tudi lovce na hočorarje, na avtograme, na senzacije in pa lovce upokojevence, ki s svojo pokojnino lovijo dnevno elastične cene. Njihov lov pa je večji del že vnaprej obsojen na neuspeh. Kar se lovcev tiče pa imamo še posebne vrste lovcev, in to v raznih podjetjih. To so lovci, kateri si hočejo priboriti boljši stolček. Z lovske zvijačnosti si želijo čimprej preplezati do boljšega tarifnega položaja. Npr. na novo razpisano delovno mesto se javi 30 kandidatov z ustreznimi kvalifikacijami, šolami, izobrazbo itd. To delovno mesto pa je medtem že zasedeno od lovca, kateri si je potom dobrih zvez in z lovske vnemo predčasno zasedel razpisano delovno mesto.

Vsa ta dejanja in primeri nas učijo: kdor je več v lovljenju, temu ne odide venec zmagovalca.

GREGA

Agra

(Nadaljevanje z 2. strani)

Rumeli Hissar na zahodni strani Bosporja se omenja že pred 2500 leti, tu si je Kserksova vojska utrla pot v Evropo. Alamut leži na sredi med Tabrizom in Teheranom, tu so živeli asasini, pripadniki fanaščne sekte ismailitov. Stari afganski vladarji so živeli v svojih kastelih, visoko nad dolino, kajti dežela Afganov je bila na poti v bogato Indijo.

Ves Khyberski prelaz je v bistvu ena sama trdnjava, vsaka piramida iz kamna je bila utrdba. Čez ta prelaz se vleče kačasto zavita cesta. To so bila nekdanja glavna vrata v Indijo. Odprta so bila vsakemu, ki je lahko zbral veliko vojsko in se odpravil na pot. Kajti Indija je bila za divja plemena Centralne Azije obljubljena dežela, druga Italija.

To so morali strmeti stari Grki, ko so onstran Khyberskega prelaza zagledali prostrano Indijsko ravnino! Videli so čudovite dvorce, plivali so na sredi jezera. Na malem otočku je bil hram, na obali mogočen slon iz belega granita, uhlje je imel obrnjene navzdol. Okrog tega hrama so hodili bosonogi svečeniki, glavo so imeli popolnoma obrto, vedno so nosili nove rože na oltar. Zvečer so odmevali bobni, zjutraj so začeli tolči znova, monotono, kakor na sodni dan.

Nekdanj so darovali boginji Kali človeško kri, pozneje so ji prinašali živali, danes prodajajo po indijskih mestih le še vence rdečih cvetov. Ti simbolizirajo kri. Velika boginja hindujskega Olimpa je zdaj zadovoljna tudi s cvetjem. Tudi bogovi Inca Indijancev so zahtevali kri, očetu Nilu so v starih časih faraonskega Egipta daro-

vali lepo mlado dekle. Danes vržejo v njegove valove samo deklico iz cunj. Ta običaj je že skoraj izumrl, a ga je Naser ponovno oživel.

Ne bi bil rad ujetnik Tadža, raje bi živel v trdnjavi Akbarja. Zvečer bi zrl z velike terase na Yamuno, pokazala bi se fantazija. Videl bi Aleksandra Velikega na konju, premagal je vse perzijske vladarje, pripravljala se za pohod v Indijo. V velikem taborišču Carikar pri Kabulu je vse na nogah, kurirji prihajajo z vseh strani. Poročila so ugodna, pot na jug, čez Khyber in Peshawar proti Indiji, je odprta... Aleksander pred vrati Indije! Staro proročanstvo se je izpolnilo.

Mongolske horde se vane iz globin Centralne Azije na jug, Bagdad gori, kanali so polni peska, kmetje so pobegnili v gore. Mongoli vdoro v Indijo. Leta 1398 je Timurlenk (Timur hromi) izropal Delhi... Toda za časa Mongolov (Turkofgancev) je Indija doživela nov, čeprav kratek vzpon.

V trdnjavi ni zdaj živega človeka, vsi so že odšli. Med zidovi blodi nemirni Akbarjev duh.

MIRAN OGRIN

Lepote Gorenjske

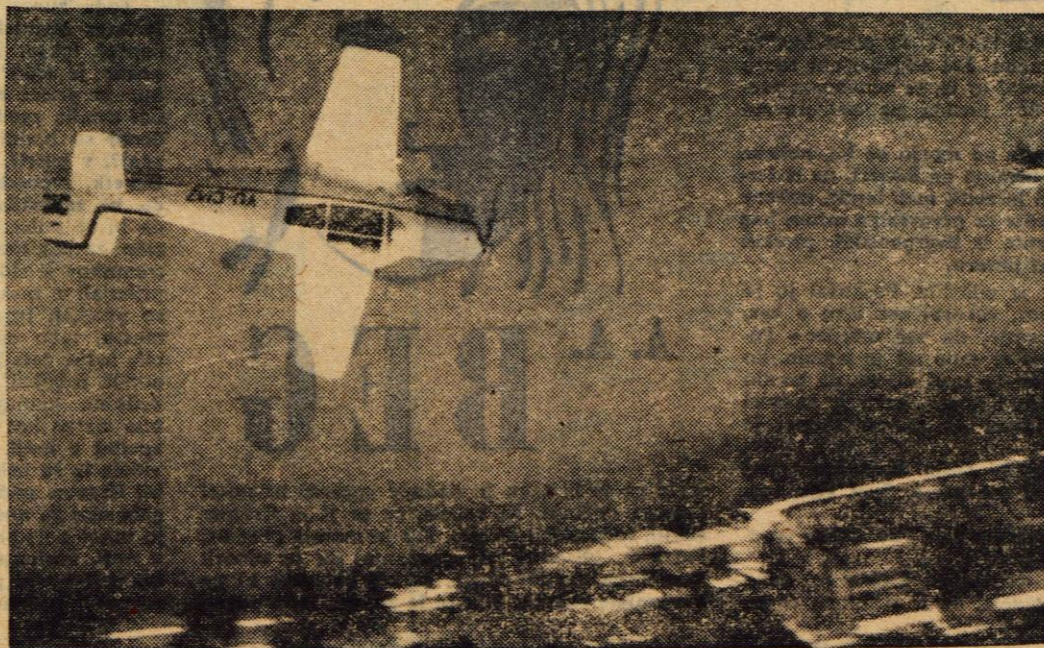
Če bi nekomu radi pokazali nekaj lepega, mu pokažite Gorenjsko. Pokažite mu jo z malce nenavadnega in nevsakdanjega zornega kota, da jo bo videl v vsej svoji lepoti, da jo bo bolje spoznal, da jo bo še bolj vzljubil. Pokažite mu tisti lepi košček naše zemlje okrog Bleda, ki ga je opeval že Prešeren. Pojdite v Lesce, na letališče, pripravite 6000 dinarjev, in v petnajstih minutah vam bo **Silvo Orožim** pokazal toliko lepega, da vam ne bo žal. In če se še niste peljali z letalom, bo to še posebno doživetje. V lepem in udobnem KB 11 boste poleteli nad Bled, skozi Vintgar, v Drago, videli boste Radovljico, sotočje obeh Sav, Begunje. Če ste te lepe kraje že videli, jih boste videli tokrat drugače, z drugega zornega kota, zdeli se vam bodo lepši; če jih še niste videli, jih boste zdaj: vse hkrati skoraj, na dlani pod seboj jih boste imeli, kot biseri bodo posuti pod vami. Silvo vam bo vse sproti lepo razložil, pokazal, povedal, kaj boste videli v naslednjem trenutku, opozoril vas bo na spuščanje, da ne boste preveč presenečeni. Sedeli boste kot v avtu in videli na vse strani; trije se lahko hkrati peljete.

Upravnik Alpskega letalskega centra v Lescah **Franci Primožič** mi je v ponedeljek pripovedoval, da imajo turističnih letov s KB 11 letos že precej, vendar bi jih lahko imeli še več, če bi ljudje vedeli za to. V glavnem se tega načina spoznavanja Gorenjske poslužujejo tuji turisti, ki jih na Bledu opozorijo na to ali pa na kakšen drug način zvejo, da je v Lescah letališče in da se lahko peljejo. Domači turisti se tega manj poslužujejo, ker mislijo verjetno, da je to sploh nemogoče ali pa da je tako zelo drago, da to zanje ne pride v poštev. Pa ni tako. Franci pravi, da je vesel, če pridejo Slovenci, ki so zado-

voljni, ker so se prvič peljali z letalom in videli toliko lepega. Prepričan sem, da bi marsikdo, če bi seveda vedel za to, za tri ljudi rad odštel šest tisočakov, da bi se v lepem letalu domače konstrukcije popeljal nad blejskim jezerom in okrog gradu, pomahal tam turistom pa odbrzel naprej proti Vintgarju in Dragi.

Jekleni ptič je pripravljen, Silvo je že vžgal motor. Sedim poleg mladega pilota in pregledujem številne instrumente, na katere se kaj prida ne spoznam. Silvo mi pokaže višinomer, brzinomer, umetni horizont in še druge instrumente, ki jih vse pregleduje s skrbnim očesom,

s ptičje perspektive

kajti majhna nepredvidnost ali napaka bi bila lahko tudi usodna. Tone je skoraj zleknen zadaj na sedežu, kot da ne bi bil v letalu, ampak doma na fotelju. Zapremo kabine, mehanik Lojze vzame ispred koles »podmetače« in že »odru-lamo« na start. Motor zabrni močneje, hitrost je vse večja, tresenje poneha, ljudje spodaj postajajo vse manjši, kombajn, ki zanje žito, se vse bolj oddaljuje.

Radovljica. Stari del mesta s cerkvijo je povsem stran od novega dela naselja, ki se razvija izredno hitro in lepo. Radovljica postaja lep turistični kraj. Silvo varno vodi letalo in razlaga, kaj vidimo. Za naju s Tonetom to sicer ni potrebno, ker vse te kraje dobro pozna, Tone tudi z zraka, jaz le s tal, vendar sva rekla Silvotu, naj dela isto, kar dela takrat, ko vozi turiste.

Pogledam na višinomer: 500 metrov, pa 600 ... Dvigamo se. Hitrost je okrog 170 kilometrov na uro, vendar jo v zraku ne občutimo. Ko smo dovolj visoko, Silvo letalo zravna, hitrost se približa 200 kilometrom na uro. Globoko spodaj vidimo camping na Sobcu, sotočje obeh Sav, Ribno. V redkem borovem gozdu na Sobcu e vse gosto šotorov najrazličnejših barv. Ljudi, ki se kopajo, skoraj ne razločimo. Sava Dolinka, ki priteče z Jesenic, je rjava in črna, umazana, Sava Bohinjka pa je modrozelenata in čista. Ko se zlijeta skupaj, se nekaj časa še loči voda obeh, potem pa je vsa Sava umazana.

Bled. S ptičje perspektive je še lepši. Na gradu so turisti, ki nam mahajo. Pomahamo jim tudi mi, nekaj deset metrov stran od nas so. Še en krog nad Bledom, čisto nad jezero se spustimo, vidimo jadrnice in čolne pa mravljišče kopalcev, ki se prijetno hladijo v teh vročih dopustniških dneh. V kabini je precej vroče, Silvo odpre okence ob strani.

Ko se bližamo Vintgarju, pokaže Silvo vhod v železniški predor na progi Bled-Jesenice. Ko sem nekoč peljal neke turistke, sem usmeril letalo proti predoru in v šali rekel: Zdaj gremo pa skozi predor! pripoveduje. Ne, za božjo voljo, ne! je zavpila ena in se prijelja za glavo. No, Silvo je letalo usmeril potem proti Vintgarju. Kako globoko se je zarežala Radovna tu v skale! Globoko spodaj med zelenima pobočjema se vije peneča voda. Težko je z besedami opisati to lepoto.

Potem sem jaz »glavni«, pilot. Silvo mi namreč prepusti komande in meni se kar samo smeje, ker pravzaprav zdaj jaz upravljam letalo. Malo važen sem, zresnim se, kot se to spodobi, skrbno pogledam na instrumente in vidim, da kazalec na brzinomeru pada proti oznaki 150 kilometrov na uro. Silvo mi razlaga, da je to minimalna hitrost in da se moramo malo spustiti. Samo malo porinem »volan« naprej, spuščamo se, hitrost se poveča na 170 kilometrov na uro, pa na 190 ... zravnam letalo in potem letimo s hitrostjo okrog 180 kilometrov na uro. Silvo mi dovoli, da naredim blag zavoj. Približamo se Karavankam in potem je mojega pilotiranja konec, kajti ob hribih se zrak dviga, letalo včasih malo strese in ... konce koncev, letalo le precej stane, pa ...

Draga. Dolina zelena, s krvjo prepojena ... Silvo naju opozori, da se bomo precej spustili. Zeleznega gamsa na skali, ki sem ga že večkrat opazoval izpred gostišča, vidim zdaj levo od sebe. Letimo nad gradom Kamnom, nad ruševinami Lambergove trdnjave, ki jo z zraka vidimo v vsej njegovi veličini. Potem Begunje, kjer so bile celice smrti, in potem polje, zoreče žito, kozolci ... Še Brezje in Podvin nam pokaže Silvo, minilo je petnajst minut, kazalec na višinomeru pada, pristajalno stezo že vidimo, Silvo pritisne na vzvod in zelena lučka nam pokaže, da so kolesa spuščena, potem pa pristanemo. Žal mi je, da je konec poleta, in vesel sem, da sem toliko lepega videl.

Če bi nekomu radi pokazali nekaj lepega, mu pokažite Gorenjsko.

A. TRILER
Foto: T. POLENEC

Ali se bo topless pojavil tudi pri nas?

To se je gotovo že marsikdo vprašal? Toda odgovora ni dobil. Vprašanje je, če je res, kar so pisali nekateri naši časopisi o toplessu v Sloveniji. Ali pa, da sta se dve brhki dekleti ondan sprehajali ob Bohinjskem jezeru.

Kar sprijaznimo se s tem, da so bile to za sedaj le govorice.

O toplessu pišejo danes po vsem svetu. Beseda izhaja iz Amerike in pomeni »brez vrha«. V Evropi ga imenujejo enodelni ali polovični bikini, tudi »monokini« ali »2 manj 1«. Prav zanimivo je, kje so bili storjeni prvi koraki in kako se je topless obnesel v nekaterih deželah. Kaj pravijo o toplessu filmske igralkice? Vse to bomo skušali pojasniti, morda le delno v tej reportaži.

Posledice ?IZUMA?

Izum krojača Gernreicha

Kopalni kostim, ki ga je izumil ameriški krojač Gernreich, imenoval ga je »topless« in je brez gornjega dela, je naredil veliko hrupa po vsem svetu. Bil je tudi razlog mnogih škandalov, aretacij ter ugodnih in neugodnih komentarjev.

Gernreichov topless ni najbolj podoben bikiniju, prej klasičnemu kopalnemu kostimu z odrezanim vrhom.

Toda pred kratkim je znan pariški krojač ameriškega porekla Torress, lansiral prvi »polovični bikini« ki ga predstavljajo samo zelo tesne hlačke. Razumljivo, napadajo ga, češ da je nemoralni Gernreichov izum naravnih še nemoralnejši. Toda pariški krojač vztraja pri svojem in trdi, da ga bodo žene sprejele prav tako, kot so pred leti sprejele navadni bikini. Toda doslej se ta njegova napoved še ni uresničila, ker so novi kostim oblekle samo žene, ki jim je slačnice pravzaprav poklic.

V Chicagu je bila to manekenka Tony Shelly, v Atenah plesalka »strip-teasa« Themis Polikraty. Obe je na plaži policija aretirala, brž ko sta se pojavili v novem kopalnem kostimu. Ko je v Hollywoodu neka blagovnica predvsem v reklamne namene postavila v izloži manekenko oblečeno v topless, da bi demonstrirala praktičnost novega kostima, je uprava podjetja takoj začela dobivati na stokine grozilnih pisem in protestov po telefonu.

Tudi obleke »brez vrha«

Hkrati z novim kopalnim kostimom, so modni kreatorji hoteli vpeljati in »veljaviti« tudi navadne obleke »brez vrha«, kar ni naredi-

lo nič manjšega viharja, kot kopalni kostim, te vrste.— Tako kot vedno, eni so bili za, drugi odločno proti. V Londonu so aretirali plesalko Kathy Keeton, ker se je v taki obleki hotela sprehoditi po ulicah Londona. V Parizu je neka druga plesalka prav tako v podobni obleki prišla v kavarno, toda tu se zanjo še nihče zmenil ni.

Kot se je plesalka izrazila, je ostala globoko razočarana. Sicer pa je bila v Franciji, proti pričakovanjem reakcija na novo modo zelo ostra. Skupina županov iz nekaterih obmorskih letovišč

je sklenila, da bodo odslej pristaše in pristašnje toplessa zasledovali kar s helikopterji. Precej ostra reakcija na novo modo kopalnih oblek je bila tudi v Združenih državah Amerike, kjer so na dan privlekli nek star zakon iz leta 1880, ki pravi, »da mora kopalna obleka pokrivati telo od vratu do ko-

len.« Tudi na italijanski plaži se je pojavilo dekle s »polovičnim bikinijem«, vendar se je umaknilo, še preden jo je zalotila policija.

V Frankfurtu so čuvarji reda in morale brez vsakega uspeha zasledovali avto, v katerem so se vozila dekleta z golimi prsmi.

»Skoda, da ta moda ni prišla, ko sem bila še mlada«

Dežela, kjer so topless sprejeli brez vsakih pripomb v negativnem smislu je bila zopet Švedska. Odgovori, kot ga je na primer dal nek delavec, ki je svojima hčer-kama dovolil uporabljati topless, češ da je to samo po sebi razumljivo, so bolj pogosti, kot redki. Neka starca pa je, ko je bila vprašana za mnenje, odgovorila:

»Skoda, da ta moda ni prišla, ko sem bila še mlada!«

Najzanimivejša pa je bila gotovo izjava, ki jo je na Švedskem dala neka 22-letna prodajalka:

»Nič na misel mi ne pride da bi oblekla takole stvar. Zakaj bi zdaj morala menjati svoje navade, če pa sem se vse svoje življenje vedno kopalna gola.«

Kaj pravi ostali svet o toplessu?

O toplessu je rekel svojo besedo tudi umetniški in še posebej filmski svet. Znana italijanska popevkarica Mina si je postavila vprašanje: kaj bodo sedaj storili lastniki lokolov, kjer se izvaja »strip-tease«? Po njenem mnenju bodo le-ti najbolj prizadeali, saj ne bo nihče več hotel plačevati za to, kar bo lahko gledal zastonj. Kot odgovor na to njeno pripombo je iz Pariza kmalu prišla

vest o demonstraciji, ki da so jo tam uprizorile plesalke »strip-teasa« proti enodelnemu bikiniju, katerega uporabo so označile za nelojalno konkurenco.

Angleški novinar Douglas Home nečak britanskega premiera, je nedolgo tega poročal, kaj so mu nekatere filmske igralkice o tem izjavile še v času klasičnega bikinija. Marilyn Monroe je na primer izjavila, da je ni neumnije stvari na svetu, kot če žena razkriva svoje telo. Claudia Cardinale: »Ni-komur in nikdar ne bi razglašala svojih prsi.« Elizabeth Taylor pa se drži naslednje pravila: ob vsaki priložnosti nakazovati, nikdar pa vsega pokazati.

Med onimi, ki so obsodili topless, so tudi psihologi. Pravijo, da se s tem žena ni v ničemer osvobodila, pač pa da to predstavlja samo še eno zmago moških. Razen tega bo topless zaosfril spopad med generacijami. Nad 25 let stare žene se prav gotovo ne bodo sprijaznile z dejstvom, da bodo edine, ki si bodo brez strahu nadele ta kostim, te mlaoletnice. Med vsemi nevoščljivostmi pa je ženska nevoščljivost nedvomno najnevarnejša.

Nekatere pripombe do naj-novejše mode ženske kopalne obleke imajo tudi zdravniki, toda izrecno z medicinskega stališča. Pravijo, da je koža ženskih prsi zelo občutljiva, da bi lahko prišlo do močnejših sončnih opeklin ali prehlada. Razen tega bi nezavarovane prsi bile lah-kov v napoto tudi pri športu itd.

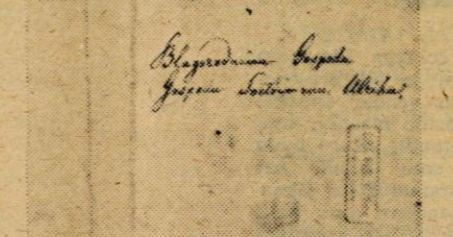
Topless ima precej pristašev in nič manj nasprotnikov. Kako bo z njim pa lahko gledal zastonj. Morda pa čez leta to ne bo nič nenavadnega? (mž)

Po Prešernovih stopinjah v Kranju

(nadaljevanje)

Gračina Kieselstein (sedaj Vajenski dom, po katastru Mesto št. 48; prej Gasilski trg št. 3, še poprej Rožnenska ulica št. 92, sedaj Tomšičeva št. 44), je s savskega mosta najbolj vidna posvetna stavba v panorami starega Kranja. Stoji na dominantni strmini konglomeratnega pomola, ki je dal primerna stavbišča že za prve mestne naselbine, že davno pred prihodom Slovencev v gorenjski kraje.

Sprva je bil Kieselstein le obrambni stolp, zgrajen iz surovo klesanih skal, ki je še danes viden v zidovju, z jugovzhod-

Prešernovo lastnoročno posvetilo »Nebeške procesije« Svetoimenu (to je Hieronimu Ullrichu)

ne strani. Grad, pravzaprav stolpno stavbo, so postavili leta 1256 Ortenburžani in ga vključili v sistem mestnega obzidja. V 15. stoletju je prešel v roke celjskih grofov.

Leta 1578 je bil k stolpu prizidan ple-miški dvorec, lastnik mu je bil tedaj svetnik dvorne komore in dedni lovski mojster na Kranjskem in v slovenski marki, graščak s Fužin pri Ljubljani, Janž Khiesel, ki je dal gradu tudi novo ime. Leta 1592 je bila graščina zastavljena bra-

toma Mosconoma iz Ortneka pri Ribnici, leta 1616 pa je bila prodana rodbini Berdarinijev in v letu 1764 so jo dobili v lastništvo grofje Auerspergi (Turjačani). Graščina je menjala še nekaj lastnikov, v času Prešernovega bivanja v Kranju je bila nje lastnica Antonija pl. Kal-ker; ta je bila nečakinja Zige Pagliaruzzi-ja (1792—1855), ki je bil lastnik Szögge nyjevega (Cekinovega) gradu v Ljubljani. V njem je danes Muzej revolucije, na bivših grajskih vrtovih pa so urejena športna igrišča.

Za Žigo Pagliaruzzija prav lahko zastavimo dobro besedo! Ni bil nikak avstri-jankent, v času Napoleonove Ilirije je bil celo prav navdušen frankofil in organiziran framacin (svobodomislec). — V šolskem letu 1818/1819 je bil domači učitelj njegovih otrok prav naš Prešeren, ki se je še v poznih letih rad spominjal lepih dni, preživetih na Cekinovem gradu. Iz tega časa je nedvomno izviralo tudi toplo prijateljstvo, ki se je obnovilo v Kranju.

Kalkerji, lastniki Kieselsteina so doktorja Prešerna prav radi vabili na grajske družabne prireditve. Po zanesljivem sporočilu ene izmed udeleženk teh »balov« Luize Oblakove (1812—1909) se je pesnik odzval vabilu na eno teh grajskih prireditev v zgodnji predpomladi leta 1848. Seveda je moral biti naš Prešeren tudi v letu 1847 večkrat gost Pagliaruzzijeve nečakinje (hčerke njegovega brata Natalisa), poročene Kalkerjeve. Prisotnost pesnika na balu v letu 1848 je bila točno izpričana sicer res šele leta 1902 profesorju Levcu.

Poleg Luize Oblakove, hčerke ljubljanskega advokata Janeza Oblaka, Copovega intimnega prijatelja in zaslužne pripovedovalke spominja na Prešerna, je bil na onem »balu« v letu 1848 prisoten tudi okrajni sodnik Karel pl. Raab (1814—1874)

Pogled na grad Kieselstein z juga

Prešernov prijatelj Hieronimus Ullrich (1811—1866)

tudi pesnikov dober prijatelj še iz ljubljanskih let. Prešeren mu je v znak hvaležnosti podaril leta 1845 avtogram »Nebeške procesije« s posvetilom. Ta rokopis je več desetletij veljal kot dragocena družinska svetinja v Polhograjski graščini. Od tam je po nejasni poti prešel v lastništvo zamejskega Slovence, ki zdaj živi v Argentini... Raab je pripeljal na omenjeni ples svoje tri sestre, Ivano, Josipino in Ano. Prisotnih pa je bilo tudi več častnikov in visokih uradnikov.

Oblakova nam še sporoča, da se je naš pesnik šel v neko plesanko in se ji tisti večer dosti posvečal, čeravno se je ona zabavala tudi s prisotnimi oficirji. Ob slovesu je ta šarmantna plesalka zataknila Prešerna na frak veliko rdečo vrtnico. V spomin na ta dogodek je pesnik takoj zložil štirivrstičnico »Eno rožco mi je dala...«

Gračino Kieselstein so Kalkerjevi potomci del Negro leta 1913 prodali erarju, ki je vanjo namestil okrajno glavarstvo. Po osvoboditvi je bil grad sprva gimnazijski dijaški dom, sedaj pa bivajo v njem učenci raznih poklicnih šol v Kranju. Seveda grad nikakor ni primeren za bivališče mladini, ki bo morala pač kmalu dobiti sodobnejši Vajenski dom. V Kieselstein pa naj bi se veselila kaka muzejska ustanova ali knjižnica. Potem bi se dal, nekoč izredno lepo negovani, vrt urediti v nekaj lepidarij, dočim sedanje košarkarsko igrišče prav nič ne sodi v ta

zgodovinski milje, ki bi ga morali čuvati in negovati že kot dragoceno turistično atrakcijo, če že ne zaradi spoštovanja sledov Prešernovih stopinj, ki so vodile našega pesnika v to hišo.

Predlagam, da bi se takrat, ko se bo spet urejalo ta čudoviti vrt na mestnem obzidju, tjakaj namestilo tudi figuralni kameniti vodnjak, ki je do okupatorjevega prihoda v Kranj stal pred sedanjim občinskim sodiščem, Koroška cesta št. 7. Za to umetnostno zaščiten delo velikega slovenskega kiparja Frana Bernekarja, ki se nahaja sedaj vskladiščeno v kletih sedne Majdičeve hiše, mlajše generacije skoro nič ne vedo, ker je skrito javnosti. Vrt ob Kieselsteinu pa bi pridobil z njim dragoceno umetnino, vredno ogleda za tuje in domačine.

V neposredni bližini stoji nekdanja Ullrichova hiša, po katastru Mesto št. 46, pozneje Gasilski trg št. 3, sedaj Tomšičeva ulica št. 42, Hieronim (Prešeren mu je rekel »Svetoimeni«) Ullrich (1811—1866) je bil sprva upravitelj blejske graščine, pozneje pa ravnatelj Zoisovih fužin na Javorniku. Bogata knjižnica nemških, francoskih in italijanskih klasikov ter raznih zgodovinskih del je gotovo našega Prešerna zbližala z Ullrichom tako, da sta veljala za dobra prijatelja in literarna sogovorca. Prešeren je tudi Ullrichu posvetil lastnoročni prepis Nebeške procesije. Ta rokopis je Ullrichova vnukinja Radojka leta 1935 odstopila Narodni in univerzitetni knjižnici, ki ga sedaj hrani kot najbolj avtentični zapis Nebeške procesije. — Ullrich je bil tudi klient Prešernove odvetniške pisarnice in kot tak pridobil pesniku tudi drugo imovito klientalo z Jesenic (Ruarde). Ullrichovi potomci še žive, toda žal, v tujem jezikovnem območju. Le Radojka je bila zavedna Slovenka in narodnjakinja. Skoro vse obdobje med obema vojnama se je preživljala kot dijaška mamica. Za svoje dija-ke je vzorno skrbel in jih poučevala tudi v glasbi (klavir); često jim je pripovedovala spomine na Prešernov Kranj in jih spodbujala k literarnemu ustvarjanju. Nekako pomembno naključje je naneslo, da je bila Radojka ena zadnjih pokojnic, pokopanih na starem pokopališču in še to prav v neposredni bližini Prešernovega groba...

CR TOMIR ZOREC

(Nadaljevanje prihodnjič)

POPRAVEK

V zadnji številki Panorame je bila na tem mestu objavljena slika s podpisom Kristijan Geiger, kar je napačno; pravilno se mora podpis glasiti Viljem Killer. Prosimo bralce, da nam oprostijo to ne-ljubo napako.

Naš roman

»Posredno,« je rekel Patrick, »le posredno. Ta stvar gre na moj račun. Jaz odgovarjam zanjo in nihče drug.« Pogledal jo je, se nenadoma prestrašil in rekel: »Saj menda ne nameravate oditi?«

Nobenega potovanja po morju ne bo, nobene zime na Siciliji, ne bivanja na Rivieri, ne rivierske nosečnosti, ki bi jo zlatil mali hudič, nobene sladke življenjske rente za prvovrstne uslugе kot limanica, nobene rente iz liverpolskih pivskih delnic za pomoč pri umoru.

Videla je, da se je odločila. Poskušal jo je zadržati s posmehom. »Skoraj vse vem o vas, Kramer, in dobro veste, da ste morilec.« Poro-gljivo je sklepal. »Kar sapo mi je jemalo, ko ste mi šli na limanice. Se upal nisem, da bo šlo tako naglo in lepo. In Kramer, kako je nasedel in vas takoj jemal resno — oh, vse skupaj je bila popolna past!«

Namenila se je, da bi odšla. Vsekakor zunaj ni nobene nevarnosti več zame. Spet sem svobodna.

»Kaj je narobe?« je zaskrbelo Patrickovo vprašanje. »Mar se vam smili?«

Še enkrat ga je pogledala. Videla je, kako stoji nad truplom, videla, da je razumel. Zapu-

A. A. BEG

ščala ga je in tako je slednjič spoznal nesmisel svojega dejanja. Ni vedela, če se ji je Kramer smilil, toda žal ji je bilo, ker je morala obsoditi Patricka, obsoditi na spoznanje, da je umoril napačnega. Ni bil umor, zaradi katerega bi ga preganjale erinije; bila je le zmeta, toda dovolj

velika zmeta, da ga je do konca življenja obsodila na osamljenost. Moril je zaslepljen, toda zdaj bo spregledal. Videla je, kako se je v njegovem obrazu že pričnela oblikovati osamljenost, da se je porajala v njegovem pogledu kot prekletstvo, ker bo v prihodnosti vse jasno videl. V njegovih očeh je bil odsotni pogled vseh obsojencev. Tiho je odšla.

Toda zunaj, v hladnem zraku, jo je obšel žalosten občutek. Ni ji šlo na bljuvanje, kakor poprej, tokrat jo je slabost vso prevzela. Kako pozno je neki? Le pol ure je utegnilo miniti, kar je prišel Kramer po stopnicah, najbrž je pol osmih, zgodaj zvečer, prek mostu pri Accademii so hodili številni ljudje, kam naj grem zdaj?, v hotel?, naj odpotujem, slednjič proč iz Benetk, svobodna sem, nihče me več ne ovira, da bi zapustila Benetke, preslabotna je bila, da bi se odločila, uspelo ji je, da je prišla do zidu, za katerim je bil park hotela Gritti, nekaj trenutkov je slonela ob zidu, gledala ljudi, ki so prihajali z mostu in hodili proti njemu, počev so prečkali trg, ko so se bližali ali odhajali z mostu, tako da je kot s stopniščem, kjer so bile ladje, ostajal na levi ali desni, kakor so pač hodili, izogibali so se trikotnika, tlakovanega z velikimi kamnitimi ploščami, pristajališče je bilo mrtvo kot poleg mostu, kot mrtveca, ki leži spodaj v ladji, ki je ležal na obrazu, ko sem videla le še bele lase, ki so prekrivali tilnik, je bil Kramer podoben človeku. Človeku, in pomagala sem ga umoriti. Franziska je opazila, da so jo mimoidočje gledali, bržkone sem čudna, takole v noči, naslonjena ob zid, naprej moram, sicer bo prišel kdo pa vprašal, če je kaj narobe, če se slabo počutim, ali pa me bo kup mladostni-

kov imel za vlačugo in napadel ter sramotil, previdno je tipala dalje, ob zidu, že gre, le potruditi se moram, poiskati moram hotel in sestri v vežo, predmisli, kaj naj storim, vem, da bi me vsi sodniki oprostili, četudi bi jim pojasnila, da je šlo vsaj za umor iz malomarnosti, malomarna sem bila in podcenjevala sem Patricka, vendar bi le zmanjevali z glavlo in me oprostili, čeravno niti natanko ne vem, če je bila res le malomarnost, temveč morda še kaj več, morda zahteva, podzavestna želja, morilska sla, ki me je dva dni preganjala po Benetkah, namesto da bi odpotovala že v soboto opolnoči, kakor sem nameravala. Ne verjamem, da je bilo vse le naključje ali ker sem nasedla. Sodelovala sem, želja, da bi umorila Kramerja, je bila močnejša od želje po begu. Toda čemu neki, čemu? Franziska je vedela, da nikdar ne bo našla odgovora na to vprašanje. Morda mi ga bo nekdo nekoč pojasnil? Pojasnil, kakšen pomen ima za moje življenje ta človek, ki je ležal na obrazu in mi ob koncu kazal le tilnik, poraščen z belimi lasmi.

Prestrašila se je prostranega Campa Morosini, prekritega z meglo. Onkraj megle je videla hiše, temne, razsvetljene hiše, cerkev, tu in tam neonski napis nad trgovino ali lokalom. Nikoli ne bom dosegla druge strani. Prisiliti se moram in pomisliti ra kaj drugega. Domislila se je podobe iz otroštva, devetletna sem hodila k baletnim vajam, vmes sva vadili z materjo, stala je pred menoj, v malomeščanskem stanovanju v Dürenu, in mi kazala držo, bila je za gospodinjo, vendar se je spominjala drž, nekoč je sama hodila k baletnim vajam, takrat je imela devet let, kot toliko žena je smela nekoč gojiti siromasno upanje, preden je postala gospodinja.

ČEŠKA dežela spominov

Brno središče Moravske

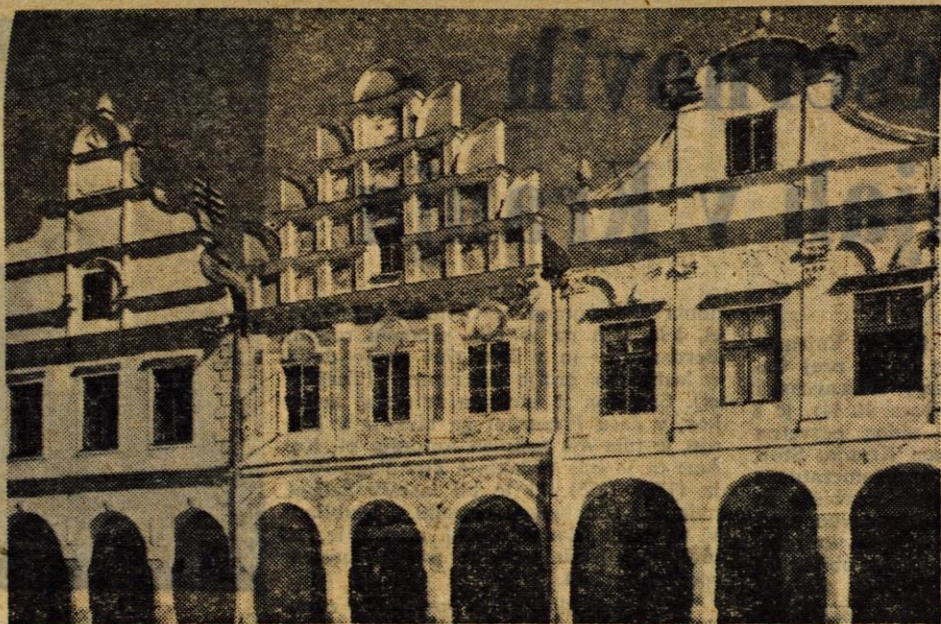
Brno je drugo največje mesto na Češkoslovaškem. V njem živi preko 315.000 prebivalcev. Težko ga je opisati v nekaj stavkih, da bi povedal vse, kar se je zgodilo v pestri zgodovini tega mesta.

Izkopanine kažejo, da je bila pokrajina gosto naseljena že pred tisočletji. Našli so kosti lovcev na mamute,

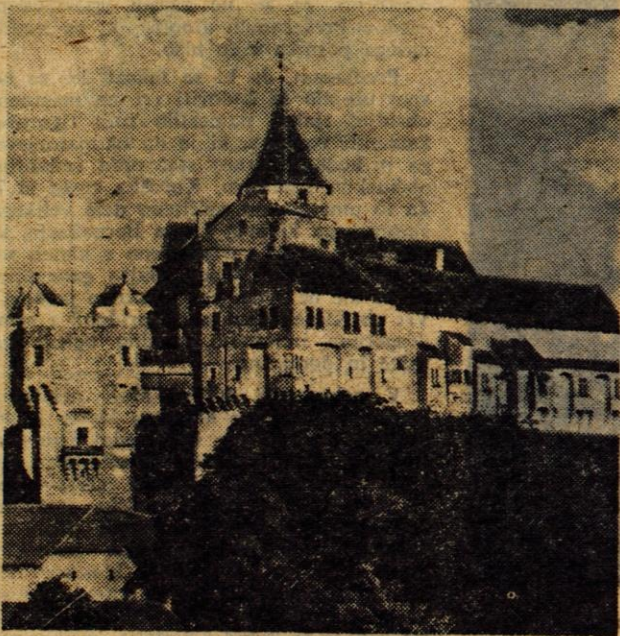
tim vrhom, potem vidiš cerkev sv. Jakoba, staro mestno hišo, na drugi strani pa se razprostira velik sejemski prostor, igrišča in novi del mesta.

Večer slovenske poezije

Prijetno presenečenje, ki so nam ga, poleg drugih, pripravili Brnčani, je bil vsekakor večer, na katerem so recitirali dela

Prav na tem trgu so bili posneti glavni prizori iz filma »Ko pride maček«

Pomembno mesto v češki arhitekturi prav gotovo zavzema grad Pernštejn

nomadov in prvih stalnih slovenskih pesnikov. Kako prebivalcev. Kost, orožje in orodje kaže, da je bilo to ljudstvo že na visoki kulturni stopnji. Tu so se srečavali različni narodi in rodovi, čez ozemlje današnjega Brna so šle celo rimske legije. Prvi slovanski grobovi so iz tretjega stoletja našega šteta. Tu je bil tudi center Velikomoravske države. V kasnejših obdobjih je bilo močno husitsko gibanje, poznajo se vplivi turških vojn, tridesetletne vojne in Napoleonovih vpadov.

Ceprav je danes že zelo razvito industrijsko mesto, stari del še vedno spominja, da je bilo Brno središče slavne zgodovine češkega ljudstva. Mračna silhueta gradu Spielberg spominja na čase, ko so v njem gospodovali tujci in je kasneje služil kot ena nastrošnejših ječ na Moravskem. Če pa se dvigneš na grad, vidiš pod seboj vso veličino starega in novega mesta. Na Petrovem griču se dviga znana Petrova cerkev z dvema močnima zvonikoma in zla-

prijetno je bilo slišati nekoliko težko izgovorjene slovenske besede. Veliko truda so morali vložiti, da so se nam predstavili. Prav na tem večeru si lahko spoznal ta narod. — Najprej nekoliko zadržani, potem pa so se sprostiti ob našem navdušenju. Še malo dobre kapljice, ki spremeni vsakega Slovence v pevca, je tudi njim pomagala, da so postali veseli. Prav taki so kot Slovenci: pridni, zadržani in ponosni.

Tramvaji brez sprevodnikov

Kmalu smo lahko spoznali še eno lastnost Čehov: to so tudi zelo pošteni ljudje. V tramvajih in avtobusih največkrat ni sprevodnikov. Pri vходу imaš skrinjo, kamor vsakdo vrže 60 halešov (približno 17 din), potem pa se voziš kolikor časa vozi tramvaj. Zelo je urejen medmestni promet, tako da za tujce res

ni težav. Nikoli tudi ni velikega navala. Ljudje mirno čakajo pred postajo in nikomur ne pride na misel, da bi se drenjal naprej. To nas je zelo presenetilo. Ko smo se vračali z izleta v Brnske prehrade — velikega jezera, kjer je bilo na tisoče Čehov, smo videli pred avtobusnimi postajališči dolge kolone. Mislili smo, da sploh ne bomo prišli na vrsto. Toda take vrste, niso v redu, ki ga poznajo, zanje nobena ovira. Vsi mirno počakajo, da pride tramvaj, da potniki izstopijo, potem pa zopet mirno vstopijo novi.

Prav tako zanimiv je bil tudi primer, ko smo videli prodajalno časopisov, kjer ni bilo uslužbenca. Bilo je že zvečer in pri kiosku smo opazili, kako ljudje jemljejo časopise. Stopili smo bliže. Pri okencih je bila posoda, kamor so dajali denar, poleg pa najnovejši časopisi. Vsakdo je plačal in si vzel drobiž, kakor da bi ga nekdo opazoval. Toda nikjer ni bilo nikogar.

Grad Pernštejn

Tako kakor samo Brno je zanimiva tudi okolica. Prav gotovo se vsak turist mora ustaviti in ogledati grad Pernštejn, ki je eden najlepših gradov Moravske. Osrednji del gradu je bil zgrajen že v 13. stoletju. Toda prišli so drugačni časi, drugi vladarji in grad je menjal in izpopolnjeval obliko. Zadnja dela na gradu so iz leta pred prvo svetovno vojno. V gradu imajo bogate zbirke orožja, velike umetniške zbirke in knjižnico, ki ima preko 13.000 zvezkov. Vse to je bila last nekdanjih vladarjev, sedaj pa so državna last.

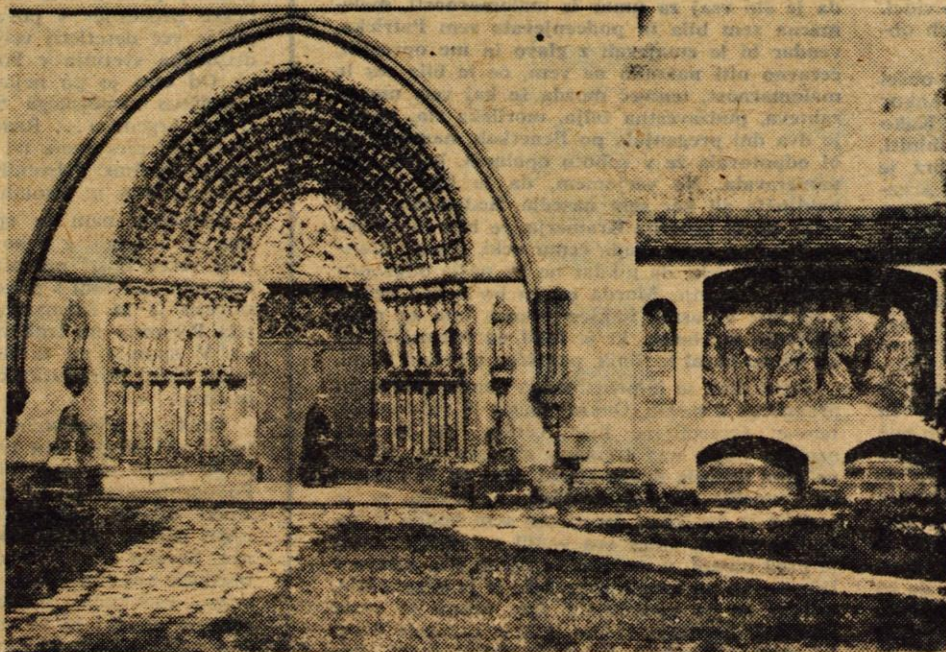
V mestu, kjer so snemali film »Če pride maček«

Prav zanimivo je mesto na jugu Moravske, to je mesto Telč. Zelo znano je po lepem renesančnem in baročnem trgu. Toda vsakdo, ki je videl veliko

umetnino češkega filmskega ustvarjanja, je bil presenečen. Tu so vendar snemali film »Če pride maček«, smo hitro ugotovili. Kar malo nervozno smo iskali, kar smo se spomnili iz filma. Toda presenečeni smo našli skoraj vse. Tako majhno mesto in toliko posnetkov so našli prav tu. Manjkal je le še maček, da bi nas z barvo odkril in film bi se lahko ponovil. Čehi so bili lahko ponosni, ker smo iz filma tako poznali mesto. Skoraj nam niso mogli verjeti, ko smo kar naprej spraševali, kje je bilo pa to, in zopet drugo. Ko smo zapustili mesto, smo lahko videli še pokrajino, kjer so snemali ostali del filma. Morda, ko smo gledali film doma, nismo mislili, da je to vse brez kulisa, toda sedaj smo bili prepričani.

Se in še smo se ustavljali in se spoznavali z velikimi deli čeških ljudi. Toda za vse ni bilo časa. Morali smo naprej, čakala nas je Praga.

TATJANA VOZEL

Kratek postanek v Tisnovci, kjer je znameniti portal cerkve, ki je po figuralni ornamentiki podoben pomemben spomenik evropskega slovesa iz časa prehoda romanike v gotiko

Med dvema stoloma

Angleškega režiserja Petra Glenvilla poznamo po uspeli karakterni komediji »Polkovnik in jaz« (z Dannyjem Kayem). Po tem filmu je Glenville posnel še »Poletje in dim« po drami Tennesseeja Williamsa (z Laurenceom Harveyem in Geraldine Page), letos pa je prenesel na platno tudi »Becketa« sodobnega francoskega dramatika Jeana Anouilha, v katerem je glavni vlogi dal mladima igralcema Petru O'Tooleu in Richardu Burtonu. Peter Glenville ustvarja tako v gledališču kot v filmu in je obe zadnji deli — »Poletje in dim« in »Becketa« najprej postavil v gledališču, nato pa še posnel na film. Kot dober poznavalec obeh ustvarjalnih medijev je ob filmu »Becket« zapisal nekaj misli o vlogi igralca in o vlogi režiserja v gledališču in v filmu. Ker je v njih dobro izrazil nekatere sicer že znane poglede, vam jih posredujemo.

Prepuščen sam sebi

Gledališče je v prvi vrsti igralčev medij. Zakaj ko ga je enkrat režiser — z ljubeznijo ali s sovraštvom — skoreografil, mu pomagal in svetoval ter ga obhagoval — in se zavesa dvigne, je prepuščen sam sebi. Sreča se s svojim občinstvom in ga mora čisto sam za dve uri in

montažer ali komponist ali kdorkoli, hočem pa reči, da jo ti lahko ohranijo in včasih celo izboljšajo.

V starih časih filmskih zvezd, ki so se zdaj najbrž že malo preživeli, so mnoge ljudi le povprečne nadarjenosti, a velikega sex-appeala spretni filmski tehniki tako ujčkali in ajčkali, da so izoblikovali nekaj, kar je bilo na videz zelo dobro zaigrana vloga. Kaj takega se v gledališču ne bi moglo nikoli zgoditi. Postavite to isto osebo na oder in dvignite zaveso pred živim občinstvom — in videti bo kot amater. Po drugi strani pa ne mislim s tem reči, da veliko vlogo lahko ustvarijo tehniki — oni lahko igralčevemu prizadevanju samo pomagajo, ga ohranijo in včasih poudarijo.

Režiserjeva umetnost

Film je režiserjeva umetnost, bolj kot gledališče, kjer potem, ko se zavesa dvigne, prevzamejo glavno besedo glavni igralci in avtor dela...

Veliko vlogo lahko igra mnogo igralcev, ki lahko dajejo poudarek na mnoge različne poteze, in gradijo na mnogih različnih detajlih ali predstavljajo težišče vloge. Vse velike shakespeareke vloge so na primer igrali silno različni igralci — in čisto velikim uspehom, toda v čisto različnih smereh. Če imaš povsem običajno, šablonsko oblikovano vlogo rahlo pretirano tipičnega, recimo, modernega poslovnega človeka ali pa zavaljenega, nasilnega, gobezdavega filmskega producenta (kot sem to pred kratkim videl v nekem filmu) — in je vloga zamišljena po nekaj že precej oguljenih šablonah, po-

tem res rabiš igralca, — »ki je tak tip«. Poiščeš pravega »tipa« in ga pustiš, da pokaže svoje precej preprosto običajne lastnosti. Kadar pa imaš nekoliko težjo vlogo z mnogimi potezami in mnogimi nenavadnimi, zagonetnimi lastnostmi, takrat lahko izbereš enega igralca ali pa drugega.

Potem ko sem imel v igri (»Becketu«, op.) v glavnih vlogah Anthonyja Quinna in Laurencea Oliviera, sem čutil — ne vem ali prav ali napak — da moram imeti v filmu precej mlajša igralca (ker je to zgodba o dveh mladih ljudeh) in tudi precej drugačna. Naravno je iz tega sledilo drugačno težišče dela in čisto drugačen poudarek...

Večina je neumnosti

Dobra dela so redka. Človek prebere mnogo dram in mnogo filmskih scenarijev. Večina je neumnosti in ko človek dobi nenadoma v roke delo, ki je kvalitetno, domiselno napisano, delo ostrega uma, ki ima nekaj pomembnega, zrelega povedati — ga ni težko prepoznati. V gledališču, kjer imaš majhen prostor, na katerem si moraš umisliti vso svojo koreografijo, vse osvetljave, vse gibanje na odru, moraš vpreči vso svojo iznajdljivost. Tu je vprašanje, kako z majhnimi možnostmi ustvariti pravo čudo stalno spreminjajoče se in za vid zadovoljujoče predstave — izzvana je vsa tvoja domišljija in vsa tvoja iznajdljivost.

Na platnu pa lahko po drugi strani posnameš kakoli: lahko ustvariš dramo iz noža, ki je zarezal v jabolko, iz tisoč vojakov, ki jurišajo čez bojno polje, iz pogovora dveh ljudi. Tu ni vprašanje tvoja domišljija, ampak tvoj okus in tvoja izbira. V filmu imaš, v nekem smislu, pravo preobilje bogastva in tu je vprašanje, ali boš med milijonom možnosti izbral pravo. V gledališču pa moraš to možnost ustvariti...

Kamera ima sposobnost, da se približa in odkrije male skrivnosti misli in izraza obraza in nians interpretacije in pobliskov oči. Njen pogled je pozornejši in intimnejši in lahko pokaže najmanjše finese igralske kreacije, medtem ko mora v gledališču (ki je prav tako velika umetnost) igralec to doseči s širšimi, izrazitejšimi, zvočnimi in predvsem glasovnimi sredstvi, kar je spet najstrožja preskušnja igralske tehnike. Za obe osrednji vlogi v »Becketu« ne vem, če ne bi mogel reči, da osebnije, pozornejše oko kamere lahko pokaže določene finese in notranja čustvena razpoloženja, ki so morda več vredna od izrazitejše igre v gledališču.

Prizor iz Glenvillovega filma »Becket« po drami Jeana Anouilha

Piše
režiser
Peter
Glenville

pol tudi obdržati. Za kakoli se že odloči, kakršnikoli že so tisti komaj zaznavni vzgibi in poudarki, tiste nenavadne čustvene vezi, ki se spletajo med občinstvom in igralcem — vse to je popolnoma v njegovih rokah tisti dve uri in pol dogajanja na odru.

V filmu pa pravi: kot snemanja, prava osvetlitev, pravi rez, prava glasbena spremljava, pravilna obdelava filmskega traku lahko igralčeve stvaritev spravijo v življenje ali pa jo uničijo. S tem ne mislim reči, da lahko veliko igralsko kreacijo na platnu ustvari režiser ali tehniki ali

(Nadaljevanje s 1. strani)

zadaj registrsko tablico, mu ne gori, vendar jo voznik potem popravi. 1000 din kazni.

22,45 — Stara Loka: fičko KR 49-47 mora popraviti levo prednjo luč; kratka luč namreč ne gori.

Na istem mestu ustavimo motorista KR 16-568, ki pa ima povsem v redu dovoljenje in motor. Pet minut pozneje v Stari Loki zalotimo pijanega kolesarja, ki ga miličnik zapiše in prijavi sodniku za prekrške, ker močno ovira promet; vsa cesta je njegova; domov gre peš.

22,55 — Še vedno Stara Loka; petnajstletni Anton s sposojenim mopedom in brez dokumentov se močno prestraši plave luči; ker obljubi, da v prihodnje na ta način ne bo več ogrožal prometa, gre domov — peš seveda.

23,20 — Zminec; dve ženski na enem kolesu. Ko zagledata avto z oznako Ljudska milica, takoj vesta, da je taka vožnja prepovedana.

23,30 — Visoko; šofer fiata 1100 KR 37-52 pove miličniku, da je spil le eno steklenico piva. Z alkotestom ugotovimo, da res ni vinjen.

23,45 — Dobje pri Poljanah: fičo KR 54-01 mora popraviti zavorne luči. Na istem mestu ustavimo avto z registracijo LJ 161-77 in motor KR 15-042; pri obeh ni bilo nobene pomanjkljivosti.

23,50 — Dobje; precej velika hitrost na ne najboljše cesti je bila vzrok, da ustavimo dva avstrijska avtomobila: G-44-551 in G-21-889. Pri obeh pa so bili dokumenti in avtomobila v redu.

0,10 — Ziri; voznik avtomobila LJ 185-49 mora popraviti zavorne luči.

0,20 — Ziri; šofer fiata 600 D KR 30-81 je brez vozniškega in prometnega dovoljenja. Pravi, da avto ni njegov, ampak od nekoga drugega, ki je na veselici in kamor mu ga zdaj pelje. Miličnik mu reče, naj lastnika poišče, vendar ga ne najde. Avto mora potem zapeljati domov.

0,25 — Ziri; v fiatu 1300 z registracijo LJ 213-18 se jih pelje sedem. Soferju zdravnik v Žireh odzame kri, miličnik pa naredi prijavo za sodnika za prekrške; seveda mu odvzame tudi vozniško dovoljenje.

0,30 — Ziri; voznik volkswagna LJ 82-95 nima varnostnega trikotnika, kar ga stane 1000 din kazni.

0,55 — Ziri; mopedist pripelje brez luči; ko zagleda miličnika, luči prižge. Plača 500 din kazni.

1,05 — Ziri; fičko LJ 282-25 ima avto v redu opremljen, prav tako tudi dokumente.

1,15 — Ziri; LJ 204-18, ne dela mu hupa, nima desne parkirne luči in prednje kratke, razen tega je slabo osvetljena registrska tablica; plača 1000 din kazni.

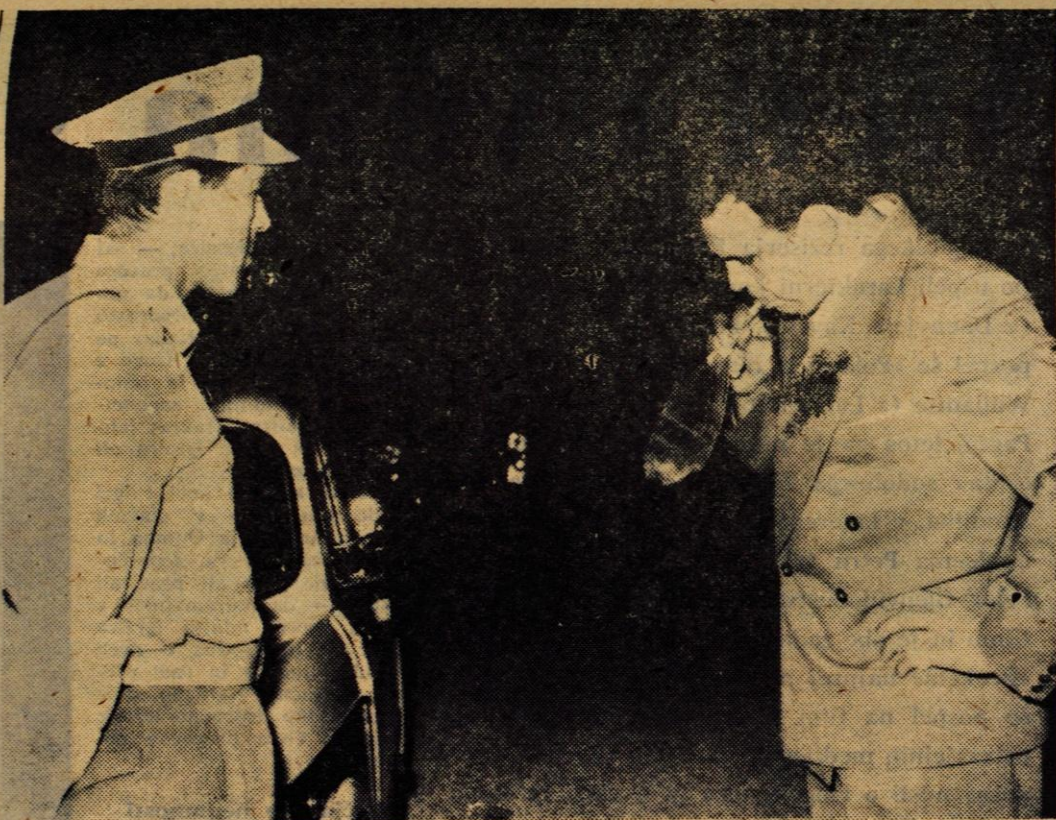
1,20 — Ziri; fiat 1400 B z registracijo LJ 291-11 ima vse v redu.

1,30 — Ziri; fičko KP 63-81 ne dela desni smerni kazalec, razen tega nima varnostnega trikotnika; plača 1000 din kazni.

To je bil zadnji avtomobil, ki smo ga ustavili. Do Loke potem nismo srečali nobenega več.

A. TRILER

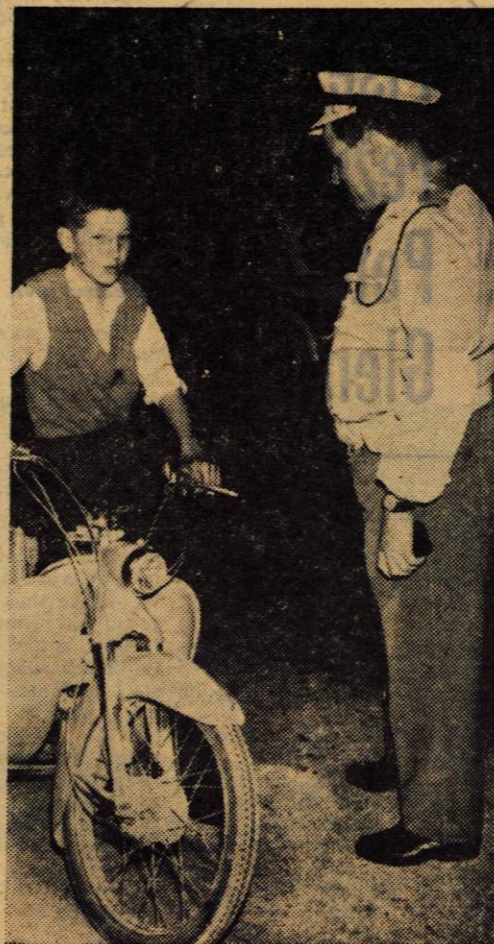
Foto: F. PERDAN

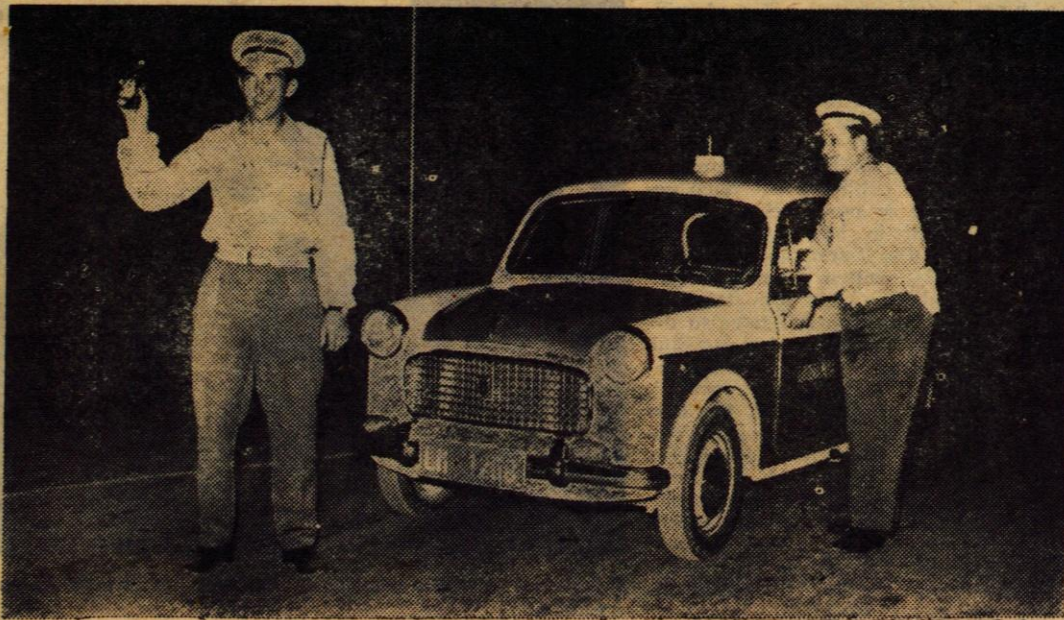
»Balonček« je zanesljivo in hitro sredstvo za ugotavljanje vinjenosti oziroma treznosti. Je »strah in trepet« šoferjev, ki radi malce pregloboko pogledajo v kozarec, pa potem prisegajo, da so popili le »pol flaše pira«. Šofer na sliki pa je dokazal, da ne spada mednje; bil je trezen.

Kronika neke noči

Petnajstletni Anton s sposojenim mopedom je bil zelo prestrašen. Morda bo odslej tudi v praksi bolj upošteval tisto, kar že ve: da moped namreč ni igrača in da ima nepremišljenost lahko precej neprijetne, če že ne hude posledice.

Miličnik Ciril Vidic (levo) in višji vodnik Alojz Belak na sobotni nočni akciji.

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 1. DO 7. AVGUSTA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA — 1. avgusta

7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Pri skladatelju Borisu Papandopulu — 8.25 Iz koncertov in simfonij — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Stari mojstri — mladi umetniki — 9.30 Zabavna glasba iz Sovjetske zveze — 10.15 Jugoslovanski pevci popevk — 10.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Lahek opoldanski spored — 13.30 Pripoveduje vam — 14.05 Pol ure s skladatelji narodnozabavnih melodij — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Poje mešani zbor France Prešeren iz Celja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Vedri uvodni takti — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Z junakom opere Manon — 18.45 Novo v znanosti — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Lepe melodije — 20.30 Sobofni večeri v naših krajih — 21.15 Plesna glasba — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Nočni akordi

NEDELJA — 2. avgusta

6.00 Dobro jutro — 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.45 Skladbe za mladino — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - I. — 10.00 Se pomnite tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.50 Deset minut z orkestrom Cedric Dumond — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Lahka glasba — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - II. — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Plesi in rapso dije — 15.05 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Čajna punčka — 20.50 Sportna poročila — 21.00 Metodije v izložbenem oknu — 22.10 Godala v noči — 23.05 Nočni koncert

PON. — 3. avgusta

7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Igra Nürnberški harmonikarski orkester — 8.25 Tako pojo in igrajo v Sofiji — 9.00 Za mlade ravednevce — 9.15 Od pesmi do pesnice — 9.30 Po Češkem, Moravskem in Slovaškem — 10.15 Iz jugoslovanske solistične glasbe — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje

goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski pele-mele — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 Igra pihalni orkester LK — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Revija slovenskih izvajalcev zabavne glasbe — 20.40 Simfonični koncert Orkestra Slovenske filharmonije — 22.10 S popevkami po svetu — 22.50 Literarni nokturmo — 23.05 Po svetu jazza

TOREK — 4. avgusta

7.15 Za dobro jutro lahek spored koncertnih plesov — 8.05 Jugoslovanski pevci popevk — 8.35 Domače polke in valčki — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Narodne pesmi za klavir — 9.30 Četrte ure z ansambлом, Jožeta Privška — 9.45 Pozdrav iz Bosne — 10.15 Z domačih opernih odrov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Mali koncert lahke glasbe — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Skladbe za trobento — 14.20 Avstrijske narodne pesmi — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi z zabavnimi orkestri — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Koncert po željah poslušalcev — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Trije pozni romantiki — 20.20 Radijska igra — 20.57 Lahka glasba — 21.20 Glasbeni nokturmo — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni koncert

SREDA — 5. avgusta

7.15 Narodni in domači zvoki — 8.05 Plesni orkester Armando Trevajoli — 8.30 S poti po Orientu — 9.00 Svet skozi sončna očala — 9.20 Zvočni mozaik — 10.15 Solistična instrumentalna zabavna glasba — 10.30 Človek in zdravje — 10.40 Trije pianisti okrog Chopina — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači pele-mele — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi jugoslovanskih

narodov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi z našimi solisti — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 Kulturna transverzala — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Iz naših studiov — 20.45 Ivan Susanin - opera — 22.50 Literarni nokturmo

ČETRTEK — 6. avgusta

7.15 Zvočni kaleidoskop — 8.05 Slovenske narodne in ponarodele — 8.25 Češkoslovaška zabavna glasba — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Vesele počitnice — 9.30 Medstutami — 10.15 Z opernimi pevci po svetu — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Z jugoslovanskimi pevci popevk — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Poje Ljubljanski oktet — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Menuet in scherzo — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi po glasbenih galerijah — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Turistična oddaja — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Tri epizode za klavir in godala — 22.10 Jazz s plošč — 23.05 Počitniški dnevnik

PETEK — 7. avgusta

7.15 Od uverture do finala — 8.05 Majhni zabavni ansambli — 8.35 Iz naše starejših glasbe — 9.00 Pionirski tehnik — 9.30 Slovenski pevci popevk — 10.15 Internacionalne koračnice — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači pele-mele — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 Poje mladinski zbor »Bodra smjana« — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi s pevci popevk — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Promenadni koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Trideset minut v studiu 14 — 20.30 Pesem usode — 20.50 Arena za virtuozne — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Plesna glasba — 22.50 Literarni nokturmo — 23.05 Honegger, Berg in Bartok

K I N O

Kranj »CENTER«

1. avgusta franc. CS film SEDEM SMRTNIH GREHOV ob 18. in 20. uri, premiera ital. barv. CS filma PASJE ŽIVLJENJE ob 22. uri

2. avgusta ital. barv. CS film ZVEZDE NOCI ob 10. uri, premiera ital. filma SALVATORE GIULIANO ob 21. uri

3. avgusta amer. barv. film POJMO V DEZJU ob 16., 18. in 20. uri

4. avgusta meh. barv. film PUSTOLOVEC ob 16., 18. in 20. uri

5. avgusta angl. barv. film POD OKRILJEM NOCI ob 16., 18. in 20. uri

6. avgusta ital. barv. film PASJE ŽIVLJENJE ob 16., 18. in 20. uri

7. avgusta ital. barv. CS film PASJE ŽIVLJENJE ob 16., 18. in 20. uri

Kranj »STORŽIČ«

2. avgusta ital. barv. CS film PASJE ŽIVLJENJE ob 14. uri, ital. barv. CS film ZVEZDE NOCI ob 16. in 20.20, franc. CS film SEDEM SMRTNIH GREHOV ob 18.10

3. avgusta ital. film SALVATORE GIULIANO ob 18. in 20.10

4. avgusta ital. film SALVATORE GIULIANO ob 18. in 20.10

5. avgusta premiera franc. filma VZGOJA SRCA ob 18. in 20.10

6. avgusta amer. barv. film POVABILO ZA PLES ob 18. in 20.10

7. avgusta nem. barv. film MAZURKA LJUBEZNI ob 18. in 20. uri

Stražišče »SVOBODA«

1. avgusta franc. film USODE ob 20. uri

2. avgusta franc. CS film SEDEM SMRTNIH GREHOV ob 16. uri, ital. barv. CS film ZVEZDE NOCI ob 18. uri

6. avgusta francoski film VZGOJA SRCA ob 20. uri

Cerklje »KRVAVEC«

1. avgusta franc. barv. CS film PREGANJANA LJUBIMICA ob 20.30

2. avgusta franc. barv. CS film PREGANJANA LJUBIMICA ob 17. in 20. uri

Kropa

2. avgusta angl. barv. film OBOROŽENI ROP ob 17. in 20. uri

Jesenice »RADIO«

1. do 2. avgusta franc. ital. CS film UGRABITEV SABINK

3. avgusta španski barv. film PRODAJALKA VIJOLIC

4. do 5. avgusta arg. ital. barv. CS film LJUBEZEN NA MEJI SVETA

6. do 7. avgusta nemški film TUDI TO JE ŽIVLJENJE

Jesenice »PLAVŽ«

1. do 2. avgusta arg. ital. barv. CS film LJUBEZEN NA MEJI SVETA

3. do 4. avgusta ital. CS film UGRABITEV SABINK

6. do 7. avgusta madžarski film DEZEVNA NEDELJA

Zirovnica

1. avgusta ruski barv. film PLANET BURJA

2. avgusta jugoslovanski film SPOPAD

5. avgusta franc. ital. CS film UGRABITEV SABINK

Dovje

1. avgusta jugoslovanski film SPOPAD

2. avgusta ruski barv. film PLANET BURJA

6. avgusta franc. ital. CS film UGRABITEV SABINK

Koroška Bela

1. avgusta madžarski film DEZEVNA NEDELJA

2. avgusta amer. barv. CS film KOPALISCE ZELJA

3. avgusta arg. ital. barv. CS film LJUBEZEN NA MEJI SVETA

Kranjska gora

1. avgusta amer. barv. CS film KOPALISCE ZELJA

2. avgusta madžarski VV film DEZEVNA NEDELJA

6. avgusta arg. ital. barv. CS film LJUBEZEN NA MEJI SVETA

Ljubno

1. avgusta nemški film TISOC OČI DR. MABUZE ob 20. uri

2. avgusta amer. barv. film TRAPER KELLY ob 18. uri

Podnart

1. avgusta sov. film ZGREŠENO ŽIVLJENJE ob 20. uri

2. avgusta franc. barv. CS film GRBAVI VITEZ ob 17. in 19. uri

6. avgusta egiptovski film SLAVCKOVA PESEM ob 20. uri

Duplica

1. avgusta ital. barv. CS film TARUS, ATILIN SIN ob 20. uri

2. avgusta ital. barv. CS film TARUS, ATILIN SIN ob 15., 17. in 19. uri

4. avgusta ital. franc. film SESTANEK ob 20. uri

5. avgusta ital. franc. film SESTANEK ob 18. uri

Radovljica

1. avgusta ital. barv. CS film OBLEGANJE SIRAKUZE ob 18. uri

1. avgusta franc. barv. CS film GRBAVI VITEZ ob 20. uri

2. avgusta, ital. barv. CS film OBLEGANJE SIRAKUZE ob 16. in 20. uri

2. avgusta sov. film ZGREŠENO ŽIVLJENJE ob 18. uri

3. avgusta jug. kinoteka amer. film POSTNA KOČJA ob 18. in 20. uri

4. avgusta egiptovski film SLAVCKOVA PESEM ob 18. uri

5. avgusta egiptovski film SLAVCKOVA PESEM ob 18. in 20. uri

6. avgusta angl. barv. CS film POD OKRILJEM NOCI ob 20. uri

7. avgusta mehiški barvni film ČRNI OREL ob 18. uri

Agencija PL (= polni liter) poroča, da bo znani italijanski režiser Luigi Chianti obiskal Gorenjsko, kjer bo v Kamni gorici in še nekaterih vaseh posnel najbolj razburljive in krvoločne prizore svojega najnovejšega filma »Borba na življenje in smrt« na Gorenjskem. Kot statisti bodo nastopali na eni strani mojstri, na drugi pa mladi inženirji nekaterih kranjskih tovarn.

Iz prav tako zanesljivih virov smo zvedeli novico, da bo nemško filmsko podjetje »Sliwovitz« v radovljiskih, kranjskih in jeseniških blokkih stolpnica posnelo film »Susa« in si tako prihranilo stroške potovanja v brezvod-

Tudi ameriški režiser Bob Whisky bo posnel svoj najnovejši akcijski film »Borba na življenje in smrt« na Gorenjskem. Kot statisti bodo nastopali na eni strani mojstri, na drugi pa mladi inženirji nekaterih kranjskih tovarn.

Skerb za kadre — kaj je to? je nenavadno dolg naslov domačega filma, ki ga v nekaterih gorenjskih podjetjih snema beograjski režiser Petar Rakija.

Sovjetski filmski delavec Jurij Vodka se je tako navdušil nad gorenjskimi gozdovi, da bo na Jelovici posnel komedijo »Naročilnica za kurivo«. Ker se zgodba suče okrog sovjetskega meščana, ki več kot pol leta zaman čaka na dobavo drv, bodo re-

V poplavi tujih filmov domača filmska industrija vsekar n bo igrala vloge pastorka. Slovenski režiser Janez Koka bo svoj film »Zelene, Herr Inozemec« snemal verjetno v enem od gorenjskih gostišč. Glavno vlogo bodo igrali samo tuji gostje, domači ljudje bodo le statisti. Kandidatov za kraj snemanja je več, na primer znana gostilna Kunstelj v Radovljici, kjer tujim gostom nikoli ne pozabijo pogrnuti mize, za domače pa sta mlačno pivo in umazan kozarec dovolj dobra.

Gorenjski gostinci so za filmske ustvarjalce na sploh hvaležna snov. Iz Rima je prišla vest, da jih bodo snemalci novega biblijskega spektakla »Kristosovi čudeži« naprosili za strokovne nasvete, kako spremeniti vodo v vino in s petimi štručami kruha nasititi celo menzo statistov. Prepričani smo, da se bodo naši predstavniki znova odrezali, kajti prakse za zahtevano vlogo jim ne manjka.

Za ljubitelje risanege filma vesela novica: znani domači animator Bata Ražnjič je končal risani film »Pravljinski servis«, ki se od gorenjskih servisov razlikuje le v tem, da naročeno delo takoj opravi in sprejema tudi manjša dela, kakor ustavljanje novih šip, popravilo rolet, nasaditev sekire in podobnih opravil, ki se jih obrtniki z vsemi štirimi otepajo, ker se jim pač ne »splačajo«. Skratka: res »Pravljinski servis«!

Senzacionalna vest! Znana ameriška filmska zvezda Eva Topless se ne bo ločila od svojega dvanajstega moža, in goslovanskega igralca Anteja Džuveča, čeprav so v filmskem svetu že dalj časa šušljali o nemem zakonskem brodolomu. Kot razlog navajajo, da je igralka zadnjih hip izvedela, kakšno potuho daje naša zakonodaja ločencem in očetom nezakonskih otrok, ki se navadno izmažejo z beraško preživnino.

In še najnovejša: na naših platnih bomo kmalu gledali domače delo »Veržna reakcija«. Cenjene bralce opozarjamo, da ta film ne obravnava običajne posledice povzročanja cen, kakor bi vsakdo sodil po naslovu, temveč govori o usodi skupine atomskih fizikov. Ker je vsebina filma precej sladkobna, so cene vstopnic zaradi nedavne podražitve sladkorja za 10 dinarjev višje!

VILKO NOVAK

Goldwaterjevih 883 glasov

Konvencija republikanske stranke je 16. julija v San Franciscu izvolila za svojega kandidata na jesenskih volitvah v ZDA voditelja desnega konservativnega krila Barryja Goldwaterja. Dobil je večino 883 glasov, guverner Scranton 214, guverner Rockefeller 114 glasov. Goldwater je izbral za podpredsednika ZDA Williama Millerja. — Mnenja nekaterih politikov: »Goldwaterjev cilj ni v tem, da bi deželo združil, temveč jo namerava razcepiti na skupine in tabore.« Goldwaterjeva stališča pomenijo grožnjo za mir na vsem svetu in nevarnost za napredek Amerike. Goldwater je imenoval Johnsona za največjega falzifikatorja v zgodovini ZDA. Ko je govoril o svojih možnostih za uspeh na volitvah, je dejal, da ga v vsej njegovi politični karieri še nikdar ni premagal noben demokratski kandidat.

Filmske novice

no Sabaro, kjer se zgodba odvijata.

Bled s svojimi cenami gostinskih in turističnih storitev bo služil za okvir pretresljive domače drame »Stisni svoj pas, turist«, ki ga bo na filmski trak prenesel znani bosanski režiser Joco Čevapčić.

V francosko-jugoslovanski koprodukciji »NEZNALICE«, francoskega režiserja Jacquesa Cognaca, bodo nastopali izključno naši igralci-amaterji: sprevodniki slovenskih avtobusnih podjetij in uslužbenci turističnih agencij, ki znajo iz rezervacij in informacij skuhati tako godljo, da je še želodec iz ustrojene krokodilove kože ne bi prenesel.

Češki režiser František Náplati bo v svojem filmu »Nekaznovani pokol« uporabil dokumentarne posnetke nedavne množične zastrupitve rib v Savi. Zlobni jeziki trdijo, da je namenil dve brezplačni kopiji svojega filma jeseniški Železarni in Hidrocentrali Moste.

žiserju naša podjetja s kurivom lahko nudila dragocene praktične nasvete.

Ekipe avstrijskih igralcev pod vodstvom režiserja Franza Wenerschnitzla je dopotovala na Gorenjsko. V naših mesnicah bo posnela tragedijo »Zlato tele«.

Tudi madžarsko filmsko industrijo je zamikala možnost snemanja na Gorenjskem. Režiser Férencz Szégedin že piše snemalno knjigo za filmsko komedijo »Rotacija«. Zaupal nam je vsebino, ki je čisto jugoslovanska: modra gospodarska politika v nekaterih občinah, ki dovoljuje najrazličnejše fantastične rotacije. Na primer: z direktorskega stolčka tovarne modrčkov na direktorski stolček tovarne žarnic in od tam na stolček upravnika agrokombinata. Film bo baje zelo velikostal — podobno kot posledice zgoraj omenjenega rotiranja, le da v prvem primeru plača filmsko podjetje, v drugem pa navaden občan.

Televizija

SOBOTA, 1. avgusta
RTV Ljubljana — 20.30 Festival narodnih pesmi in plesov iz Kopra — 23.00 Poročila

NEDELJA, 2. avgusta
RTV Ljubljana — 9.30 Deček iz cirkusa — serijski film — RTV Zagreb — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.30 Asmon — oddaja studia Skopje —

Evrovizija — 16.00 Mednarodni skijering — RTV Ljubljana — 17.00 Reportaža z atletskega dvoboja — RTV Beograd — 19.30 Rezerviran čas — 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana — 20.45 Cirkus — 21.00 policijska postaja — 21.50 Jazz na ekranu — 22.00 Poročila

PONEDELJEK, 3. avgusta
RTV Ljubljana — 19.08 Objava dnevnega sporeda — 19.10 TV obzornik — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik

— 20.30 Tedenski športni pregled — RTV Zagreb 21.00 Abeceda strahu — 22.30 Včeraj, danes, jutri

TOREK, 4. avgusta
Ni sporeda!

SREDA, 5. avgusta
Evrovizija — 17.00 Folklorni festival — RTV Ljubljana — 19.08 Objava dnevnega sporeda — 19.10 TV obzornik — RTV Zagreb — 19.30 Mendo vam predstavlja — RTV Beograd — 20.00 TV

dnevnik — RTV Zagreb — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Ljubljana — 20.45 Los Paraguayos — zabavno-glasbena oddaja — RTV Zagreb — 21.45 Poreč — reportaža — 22.05 Včeraj, danes, jutri

CETRTEK, 6. avgusta
RTV Ljubljana — 19.08 Objava dnevnega sporeda — RTV Ljubljana — 19.10 TV obzornik — 19.30 S kamero po svetu — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — RTV

Zagreb — Triogelnik — TV adaptacija — 22.00 Včeraj, danes, jutri

PETEK, 7. avgusta
RTV Ljubljana — 19.08 Objava dnevnega sporeda — 19.10 TV obzornik — RTV Beograd — 19.30 Taškent — mesto izobilja — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Zagreb — 20.45 Studio 13 — 21.45 Včeraj, danes, jutri